

V vojni z Nemci je Rusiji zima v veliko pomoč

SOVJETSKI UNIJI V VOJNI S HITLERJEM TRDA PREDE, A POMAGA JI SEVERNI MRAZ. ANGLEŠKA IN AMERIŠKA VOJNA OPREMA PRIHAJA V RUSIJO ZE V VELIKIH MNOZINAH. — BERLIN V SKRBEH

Ko bo zgodovina nemške vojne proti Rusom končno napisana, bo morda zgodovinar označil mesec november tega leta za odločilen prevrat — to pa ne toliko v vojaškem, kolikor v psihološkem smislu. Kajti to je mesec, v katerem se je z vsa besnostjo vrgla ruska zima na nemške čete; to je čas, ko so naciji prvič popolnoma uvideli, kaj se pravi bojevati se ne samo proti sovjetskim vojskam, nego tudi proti ogromni, uporni, sovražni deželi sami.

sovjetskih poročilih so nemški ujetniki polni uši in tako zrela za legar. Celó v pomožnem glavnem mestu Kujbiševu je vreme povzročilo epidemijo gripe med tujei. In potem je še tudi ozeblot, ki morajo naciji računati nanjo. Ozeblot je bila huda šiba tudi za Napoleoneve armade in ona lahko pošlje človeka v bolnišnico, kjer mora ostati dolgo časa, preden se mu zaceli taka rana.

To so telesna trpljenja, ki jih prinaša Nemcem rusko vreme in ki se jih ne morejo izogniti.

Duševne muke

Toda vreme je pa tudi poglabilo in postrilo sovraštva, nezaupanje in strah, kar vse čutijo možje iz gosto naseljenih industrijskih krajev, ko so vrženi v deželo, ki se jim zdi ena sama strahovita puščina.

Ob takih okoliščinah je noč najhujši čas in Rusi pravijo, da prenehajo Nemci skoro vse napade, bržko objame nočna tema gozdove ali pa stepe. Ne ki nemški vojaški poročevalci je opisal enega izmed maloštevilnih nočnih bojev takole: "Ker že govorimo o nočni bitki, naj omenim, da ne bomo nikoli pozabili tiste noči. Tema je bila kakor v rogu in pa mraz kakor sredi najhujše zime. Celó v oklopnikih nas je strašno zeblo. Sanjali smo o blatu, o blatu v obleki, o blatu na čevljih, na obrazih, o blatu vsepovsod — to je ena sama težka sanja o blatu."

Stormoviki

Vreme je skoro popolnoma izključilo bojevanje na fronti. Le malo so mogli storiti vojni zbori v tistem strupenem mrazu. Do krajevnih spopadov je prišlo le na obronkih poglavitnega mesta Tule na bojnem polju pred Moskvo. Samo na primeroma toplem Krimu so mogli Nemci malo naprej. Tam so naposled vzeli Kerč, mesto na skrajnem vzhodnem koncu polotoka, ločeno od suhe kavkaške zemlje samo tri milje po vodi. Na severu so menda Finci dobili neko bitko v boju proti sovjetskim četam.

Prvič pa je bilo opaziti poročila, v katerih je povedano, da so začeli Rusi prejemati angleške in ameriške vojne opreme v tolikšnem številu, da jim izdatno služi v bojevanju. Nadalje je bilo tudi sporočeno, kako silno uspešno je v razbijanju nemških oklopnikov novo rusko letalo, ki se imenuje stormovik. To je težko oboroženo, oklopno letalo za preganjanje in zasledovanje sovražnih oklopnikov.

ALI ZEDINJENE DRŽAVE POMAGAJO?



Nemški aeroplani so nedavno vsipali na Moskvo letake z besedilom, da se naj Rusija poda, ker ji nihče njenih zaveznikov v ničemer ne pomaga. Tisti nemški aeroplani so bili kmalu nato zbiti na tla z ameriškimi bombniki. Eden izmed njih, ki je bil poslan v obrambo Leningrada, je na vrhni sliki.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Saburo Kuru su je napravil dolgo pot iz Tokia v Washington, da spravi svojo deželo in Zed. države v sporazum in sodelovanje. Japonska je namreč od naše republike jako odvisna. Svoje bojno mornarico si je zgradila z ameriškimi železnimi letali, njeni avti se hranijo z ameriškimi gorivom in ameriškimi oljen. Ameriški bombaž je Japonski enako nujna potreba. Vse to ji je ameriška vlada pred meseci ustavila. In ob enem je bil Japonski ustavljen ameriški trg za njeno svilo. Vlada v Washingtonu želi ohraniti mir z Japonsko. Toda pogojno, da Japonska preneha z "novim redom" v Aziji, kar pa v Tokiu ne mislijo privoliti.

W. Averell Harriman, ki je Rooseveltov zaupnik v Angliji in ima v področju uravnavanje dobavitve potrebčin iz Amerike v Anglijo, je pred nekaj dnevi Angležem po radu sporočil, da so Zed. države z Nemčijo v "streljajoči" (shooting) vojni, pa če še tako trdimo, da nismo direktno zapleteni v klavni metež. Morda je Harriman storil dobro potezo, ker je javno povedal, kar ni nikomur več tajnost, a Rooseveltovi administraciji bržkone ni napravil kaj prida usluge. Uradno smo namreč z Nemčijo in Italijo še v prijateljstvu in se hlinimo, da bomo nadaljevali po tej mirovni poti.

UMW je mogočna unija in z njo vred se je uveljavil njen predsednik John L. Lewis. A tudi jeklarski trust je močan. In kar se premogarijev tiče, so nad njimi močna sila tudi Bethlehem Steel korporacija in vse druge jeklarske družbe, ki skupno zaposlujejo nad 50,000 premogarijev. Za enkrat so korporacije — pod firmo patrioti-

zma — na vrhu — ker je Lewis nasproten Rooseveltovi vnanji politiki. Če ne bi bil, bi zmagal v tem sporu brez posebnih težkoč. Tako pa so le premogariji na izgubi.

Polovico "zajetih" premogovnikov, ki jih obratujejo jeklarske korporacije, je v Pennsylvaniji. V njih je zaposlenih blizu trideset tisoč premogarijev in v ostalih državah za iste kompanije pa nad 20 tisoč. UMW hoče, da te družbe priznajo unije enako kakor druge premogovniške družbe. Namreč, da ne sme delati v njihovih rovin njih raven člani UMW, in pa da kompanije same tirjajo od njih unijsko članarino. Slednji zahtevajo jeklarski magnati najbolj branijo. Smatrajo, da ko bo oboroževanja konec, bo konec tudi "dobrih časov" in delavci bodo radi garali pod kakršnimi koli pogoji. Prizadete kompanije so za priznanje unije in so jo že pred več leti priznale — toda brige za kolektanje članarine nočejo prevzeti. Pravijo: "Kdor hoče, naj jo plačuje. Mi tega riko-mur ne branimo. A tiste, ki jo nočejo plačevati — teh je le kakih pet odstotkov, pa k temu tudi nočemo prisiliti." Gre se torej za one, ki so pripravljene vzeti priboljške, ki jim jih je izvojevala unija, toda nočejo nič prispevati zanje. Taki delavci so samemu sebi in vsem drugim delavcem največji sovražnik.

Dr. Boris Furlan, redni profesor ustavnega prava na ljubljanskem vseučilišču, bo prišel v Chicago prihodno nedeljo, dne 30. novembra, in ostane morda še en ali dva dni potem v tem mestu.

Dr. B. Furlan je bil delegat Jugoslavije na Mednarodni delavski konferenci, ki se je pred kratkim vršila v New Yorku. Udeleževal se je aktivno njegova delovanja ter se udeleževal v najvažnejših odsekih, ki so določali smernice Mednarodne delavske konference same. Na Narodni dan Jugoslovskega zedinjenja, ki se bo obhajal v Chicagu v Plzenskem paviljonu prihodno nedeljo 30. novembra, ob 3. bo imel govor in vsi Slovenci, ki se utegnejo udeležiti te proslave, ga bodo lahko poslušali in se sešli z njim.

200 grških trgovskih ladij pomaga zaveznikom

Grški pomorščak je še vedno v borbi proti Hitlerju. Dvesto trgovskih ladij plove po morjih in prenaša zaloge in municijo zaveznikom. Po izjavi grškega ministra Theofanidisa zavzemajo te ladje skoro en milijon ton prostornine.

Telefonski delavci — petnajst tisoč po številu, so spor z družbami mirno izravnali. Sporazum med njimi in družbami je bil dosežen s pomočjo dr. J. R. Steelmana, ki je načelnik Rooseveltovega posredovalnega odbora za izravnavanje in-

Unijska delavnica, v kateri se lahko najamejo nečlani, a trerazno vstopiti v unijo po določenem času, prevladuje v premogovni industriji, koder dela 90 odstotkov od 540,000 premogarijev po pogodbah unijske delavnice. Približno polovica delavcev v tako zvanih zajetih ali netrgovskih premogovnikih, ki so večinoma last jeklarskih družb, je v uniji. Le 53,000 premogarijev, zaposlenih v sedanji premogarski

Papež ostane, kar je

Papež se ne bo dal nikoli prepovoriti k temu, da bi zavzel lažje stališče proti nacijem, če Angleži ne popuste v svojih odnošajih do katoliškega mišljenja.

Papežu gre sedaj nagibanje Anglije k levi najbolj po glavi. Njemu se zdi, da bi se smel podarjati le vojaški značaj angleško-ruskega zaveznitva in da bi naj Anglija ne usmerila svojega evropskega političnega poziva v tolikšnem nagibu k elementom levega krila.

Papež je dal tudi razumeti, da se ne mara vmešavati v zadeve vichyjske vlade, ki misli vzpostaviti monarhijo, niti noče nuditi nobene podpore elementom, ki so proti Francovemu režimu na španskem.

Papež pač ostane, kar je. Zato pa tudi misli in postopa kakor človek, ki si želi nazaj nekdanje stare čase, ko so papež in kralji sami določali usodo vseh narodov. Upajmo in delajmo na to, da se tisti nesrečni časi nikoli več ne povrnejo!

Anglija proti nacijskim zaveznikom

Po poročilu iz zelo zanesljivega vira je Anglija že začela izvajati svoje vojaške in pomorske akcije proti Finski, Rumuniji in Ogrski.

Ko je bil neki visok angleški uradnik vprašan, če ima Anglija te tri dežele za sovražnice, ker se udeležujejo boja proti Rusiji, je odgovoril: "Vojaška in pomorska akcija se seve že vrši proti tem trem deželam." Nikakor pa ni maral podati kakih podrobnosti. Dejal je, da ne bo dal nobenih razlogov, zakaj ni Britanija tem trem narodom še napovedala vojne.

Dr. Boris Furlan v Chicagu

Dr. Boris Furlan, redni profesor ustavnega prava na ljubljanskem vseučilišču, bo prišel v Chicago prihodno nedeljo, dne 30. novembra, in ostane morda še en ali dva dni potem v tem mestu.

Dr. B. Furlan je bil delegat Jugoslavije na Mednarodni delavski konferenci, ki se je pred kratkim vršila v New Yorku. Udeleževal se je aktivno njegova delovanja ter se udeleževal v najvažnejših odsekih, ki so določali smernice Mednarodne delavske konference same.

Na Narodni dan Jugoslovskega zedinjenja, ki se bo obhajal v Chicagu v Plzenskem paviljonu prihodno nedeljo 30. novembra, ob 3. bo imel govor in vsi Slovenci, ki se utegnejo udeležiti te proslave, ga bodo lahko poslušali in se sešli z njim.

200 grških trgovskih ladij pomaga zaveznikom

Grški pomorščak je še vedno v borbi proti Hitlerju. Dvesto trgovskih ladij plove po morjih in prenaša zaloge in municijo zaveznikom. Po izjavi grškega ministra Theofanidisa zavzemajo te ladje skoro en milijon ton prostornine.

Telefonski delavci — petnajst tisoč po številu, so spor z družbami mirno izravnali. Sporazum med njimi in družbami je bil dosežen s pomočjo dr. J. R. Steelmana, ki je načelnik Rooseveltovega posredovalnega odbora za izravnavanje in-

Unijska delavnica, v kateri se lahko najamejo nečlani, a trerazno vstopiti v unijo po določenem času, prevladuje v premogovni industriji, koder dela 90 odstotkov od 540,000 premogarijev po pogodbah unijske delavnice. Približno polovica delavcev v tako zvanih zajetih ali netrgovskih premogovnikih, ki so večinoma last jeklarskih družb, je v uniji. Le 53,000 premogarijev, zaposlenih v sedanji premogarski

CIO SKLENILA PRIDOBITI V SVOJE VRSTE NADALJNIH PET MILIJONOV DELAVCEV

ALI SI JOHN L. LEWIS ZAPIRA POTA PRED SABO? — SPORNA TRENJA RADI JURISDIKCIJE, STROŠKOV IN KONTROLE NAD ORGANIZATORJI

Cet-ta redna konvencija CIO v Detroitu, ki se je zaključila zadnjo soboto, je bila burna v vsakem oziru. To je naravno. Predstavlja pač novo unijsko gibanje, v katerem tekmujejo razna trenja, individualnosti, kakor je John L. Lewis, pristavi neodvisne delavske politične akcije, komunisti, pristavi predsednika Roosevelta, in vrh tega še razni ambiciozni voditelji, ki se naganjajo priti naprej na račun že organiziranih delavcev, namesto da se bi potrudili dobiti v unije milijone neorganiziranih.

Konstruktivni sklepi

Vzlic temu je bila konvencija konstruktivna. Delegacija je sklenila, da mora CIO v prihodnjem letu pridobiti pet milijonov novih članov. Pravi, da jih ima sedaj pet milijonov. To je mnogo, upoštevajoč, kako zanikno se je razvijalo ameriško unijsko gibanje leta in leta, zapopadeno v AFL.

Ako ima CIO pet milijonov članov, in AFL pet milijonov, je to komaj četrtina ameriškega delavstva. Kje je drugih 30 milijonov proletarcev, ki garajo v industriji, na farmah in kjer si še bode?

Polje za organiziranje delavcev v unije je torej še ogromno.

Kaj stori Lewis?

Eden glavnih boriteljev za ustanovitev CIO — John L. Lewis, ni bil s to konvencijo nič zadovoljen. Niti pozdrava ji ni poslal.

Baš ta moment je porabil za stavko premogarijev v "zajetih" majnah, ki jih lastujejo jeklarske korporacije. Te so od vsega početka največje sovraž-

nice unij in bile so temeljna ovira napredku in blagostanju ameriškega delavstva. To skušajo biti tudi sedaj. Nesreča za unije sedaj je le, da plačujejo svojim delavcem unijsko mezo in čakajo, da "national emergency" neha, potem pa spet vržejo svoje delavce v podložnost in v garanje za čim nižjo plačo.

Pameten sklep

Konvencija unij CIO se ni v nobenem slučaju hotela ujeti v nastavljeni ji zanjke. Odobrila je dosedanje taktiko vodstva, dasi s težavo, ker je vmes John L. Lewis. Ta je proti Rooseveltu stoodstotno, dočira pa predsednik CIO, Philip Murray, pravi, da je za Rooseveltovo politiko, a ob enem tudi podpira taktiko v obrambo unij, kakršno vodi John L. Lewis.

Murray je bil za predsednika znova izvoljen, toda brez Lewisovega pozdrava ali odobritve. Murray ima Lewisa v čiljih in je želel, da se bi na kak način zgodilo na konvenciji po-bratenje, v katerem bi bili vsi zadovoljni. V resnici pa so se razprtije poostrihle.

Politična trenja

John L. Lewis je izolacionist, kar se ameriške vnanje politike tiče. Njegovi najboljši prijatelji, komunisti, ki v CIO veliko pomenijo, so ga pri tem do meseca junija podpirali kolikor največ so mogli. Ne pa na detroitski konvenciji. Na nji so bili proti njemu. Tudi mnogi drugi delegati so se obrnili zoper Lewisa. V tej politični situaciji se je šlo zgolj za vprašanje (Nadaljevanje na 3. strani.)

"LETNE SEJE"

Sejam društev in klubov, ki jih obdržujemo decembra vsako leto, pravimo običajno "letna seja", ker valimo na njih odbore za naslednje leto. V resnici so letne seje le one, na katerih so podana poročila o poslovanju v minulem letu. Torej januarske.

A decemberske so za društva in klube važnejše, ker se na njih glasuje, kdo bo v odboru prihodnjih 12 mesecev.

Pravijo, da je odbor odsev članstva. Brezbržno članstvo—brezbrizen odbor! Deloma je to res. A resničnejše je, da če je odbor delaven, je tudi članstvo aktivno.

Odbori klubov JSZ imajo še posebno važnost zaradi širokih nalog, ki jih ima naše gibanje. JSZ more kaj pomeniti le, ako delajo njeni klubi, odbori klubov in članstvo ter somišljeniki v splošnem.

Zanašamo se, da na sejah klubov JSZ meseca decembra ne bo vsakdanjega "odklanjam", nego da bo vsakdo, ki je zmožen posla, v katerega bo predlagan, rekel odločno "sprejem!" To vpliva dobro in vzpodbudno na vse članstvo.

Odborniki klubov JSZ ne delajo za plačo. Saj je še odborniki društev ne prejema kaj prida, a funkcionarji klubov pa imajo poleg dela še stroške, ki so jim le tu in tam kriti. Večinoma jih morajo plačevati iz svojih žepov.

Člani in članice, udeležimo se vsi decemberskih (letnih) sej in vsakdo, ki more koristiti v odboru, naj ponujani mandat sprejme in v slučaju izvolitve naj ga tudi vrši. Delo je edino, ki kaj pomeni. Zgolj uradi na papirju so le za zapisnik.

Odločimo se ob enem v prihodnjem letu delovati za JSZ in za Prosvetno matico bolj kakor smo delali letos. Brez uspehov namreč ni vzpodbude. Brez vere v našo stvar ni upanja v napredek.

Jesenski koncert

pevskega zbora

"SAVE"

CHICAGO, ILL.

v nedeljo 30. novembra

v dvorani S. N. P. J.

Pričetek ob 3. popoldne.

Že tretjina delavcev v uniji in zaprti delavnici

Približno tretjina delavcev, zaposlenih v desetih vodilnih industrijah, dela v zaprtih ali unijskih delavnicah, je rečeno v poročilu, ki ga je zadnji teden podal Twentieth Century Fund ter povedal, da bo njegov pregled kolektivnega pogajanja v Združenih državah skoro dokončan.

Tistih deset industrij zaposluje skoro 6 milijonov delavcev, od katerih so skoro štirje milijoni unijski člani. Ta sku-

pina zaposluje skoro eno šestino vseh mezdnih delavcev v deželi.

Nobena izmed tistih desetih industrij ni popolnoma zaprta delavnica, ali to stanje prevladuje v tiskarstvu, kjer je med 245,000 uslužbenci 140,000 unijskih članov, in pa v krojaštvu, kjer je med 368,000 zaposlenih 329,000 unijskih delavcev. Navadno so v uniji delavci po izdelovalnicah škornjarjev in čevljarjev pa v stavbinstvu.

Unijska delavnica, v kateri se lahko najamejo nečlani, a trerazno vstopiti v unijo po določenem času, prevladuje v premogovni industriji, koder dela 90 odstotkov od 540,000 premogarijev po pogodbah unijske delavnice. Približno polovica delavcev v tako zvanih zajetih ali netrgovskih premogovnikih, ki so večinoma last jeklarskih družb, je v uniji. Le 53,000 premogarijev, zaposlenih v sedanji premogarski

Unijska delavnica, v kateri se lahko najamejo nečlani, a trerazno vstopiti v unijo po določenem času, prevladuje v premogovni industriji, koder dela 90 odstotkov od 540,000 premogarijev po pogodbah unijske delavnice. Približno polovica delavcev v tako zvanih zajetih ali netrgovskih premogovnikih, ki so večinoma last jeklarskih družb, je v uniji. Le 53,000 premogarijev, zaposlenih v sedanji premogarski

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpозnejše do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Za rešitev v smrt
obsojenega naroda

Malo je narodov na svetu, ki bi bili za svojo bodočnost v težjem položaju kot je slovenski.

V sedanjih vojni sta si ga razdelila med sabo v svrhu razširjenja meje med njima Nemčija in Italija. Obe sta ga kratko malo obsodili v smrt.

Slovenci so miroljuben narod. Ne, da so bojazljivci. Ampak vsakodnevno so se morali vedno za druge. Narodi, ki so "brez zgodovine", brez osvojevalnih vojn v svojem razvoju, nimajo pravljice o junaških vojskovodjih, o zmagovitih pohodih in imperialističnih pridobitvah. So torej brez militarističnih tradicij.

Slovenci so delovni, konstruktivni, za svojo velikost izredno visoko razvit kulturni narod.

V Berlinu so sklenili, in v Rimu pritrdili, da naj ga bo konec.

Pod bivšo Avstro-Ogrsko so Slovenci imeli mnogo odličnih političnih in kulturnih voditeljev in bojnikov. Imele so jih vse tri struje našega naroda: katoliška, liberalna in socialistična.

Pod Jugoslavijo je diktatura razvoj novih moči zadušila, prejšnje moči pa so pomrle. Ostal je izmed njih le še Etbina Kristan.

Tako smo v svetovni javnosti brez močnega predstavnštva in manjka se ga celo v jugoslovanski zamejni vladi.

Okoliščine, v kakršnih smo sedaj, torej niso za naš narod v ničemer ugodne.

Tudi v Zed. državah naše moči niso to kar so bile v času prejšnje svetovne vojne.

A vendar, to je glavno, kar je ostalo, da lahko še svobodno deluje za narod, ki je obsojen v uničenje.

Naloga je težavna, a jo bomo zmogli v slogi in poštenem razumevanju razmer ter odnošajev kot so. Potrebno je le da se zedinimo, kaj želimo in hočemo, ne samo v tem, česar nečemo.

Ameriški Jugoslovani so se v prejšnji svetovni vojni osredotočili za svoje cilje v veliko lahknejših okoliščinah kot pa je slučaj v sedanjih vojnih.

Taktar so upali Hrvati, in upali Slovenci, na sijajno bodočnost države, za kakršno so delovali: eni za monarhistično, drugi za republikansko obliko. Prodrila je prva, a obnesla se ni.

V prejšnji svetovni vojni ni bilo med Srbi in Hrvatimi skoro nikakih nasprotstev, razen kolikor jih je mogla med Hrvati gojiti s pomočjo raznih Zottijev avstro-ogrskih propaganda.

V kratki dobi dveh desetletij pa je nastalo med tema dvema narodoma več nasprotstev in toliko predsodkov in mrznje, da se jih niti v tej kritični dobi ne more utajiti, ne zakriti, ne gledati, kako gotovi faktorji med Hrvatimi in Srbi to poskušajo.

Slovenci so ta razdor med njimi opazovali in boleli jih je ob enem. Režim pa jih je uporabil za nekako protiutež zoper Hrvate. Tako je troimeni narod, ki se bi lahko pod razumnim vodstvom in v zdravih razmerah razvil v narod, bolj odtujen drug drugemu, kakor pa je bil v času prve svetovne vojne.

To so neprijetna dejstva, a mežati pred njimi nam ne bi nič pomagalo.

Prvič, razumeti moramo, da ima svetovna javnost, pa naj bo nam prijazna, in ona, ki nam je sovražna (nemško-italijanska) sedaj v mislih ne voditeljev (takozvanih, ampak le naše tri narode: srbskega, hrvatskega in slovenskega. Namreč maso teh narodov. Bolgarski se je — kajpada po volji kralja in vlade odločil proti vsem trem, kakor v prejšnji vojni.

Drugič, vedeti moramo, da nima noben teh treh narodov nikogar, ki bi bil Masaryk, Paderewski, Pilsudski, Pašić ali (pokojni) kralj Peter. Diktature, kjer je vse zadušeno, ne producirajo velikih ljudi.

Vemo dalje da so simpatije zaveznikov s Srbi, ker se bore kot so se bili navajeni boriti z mečem v roki od davnih dni. Vemo, da so Hrvati vsled Paveličevega izdajstva izgubili simpatije med zavezniki in spoštovanje v Nemčiji in Italiji. Slovence pa se le malo omenja.

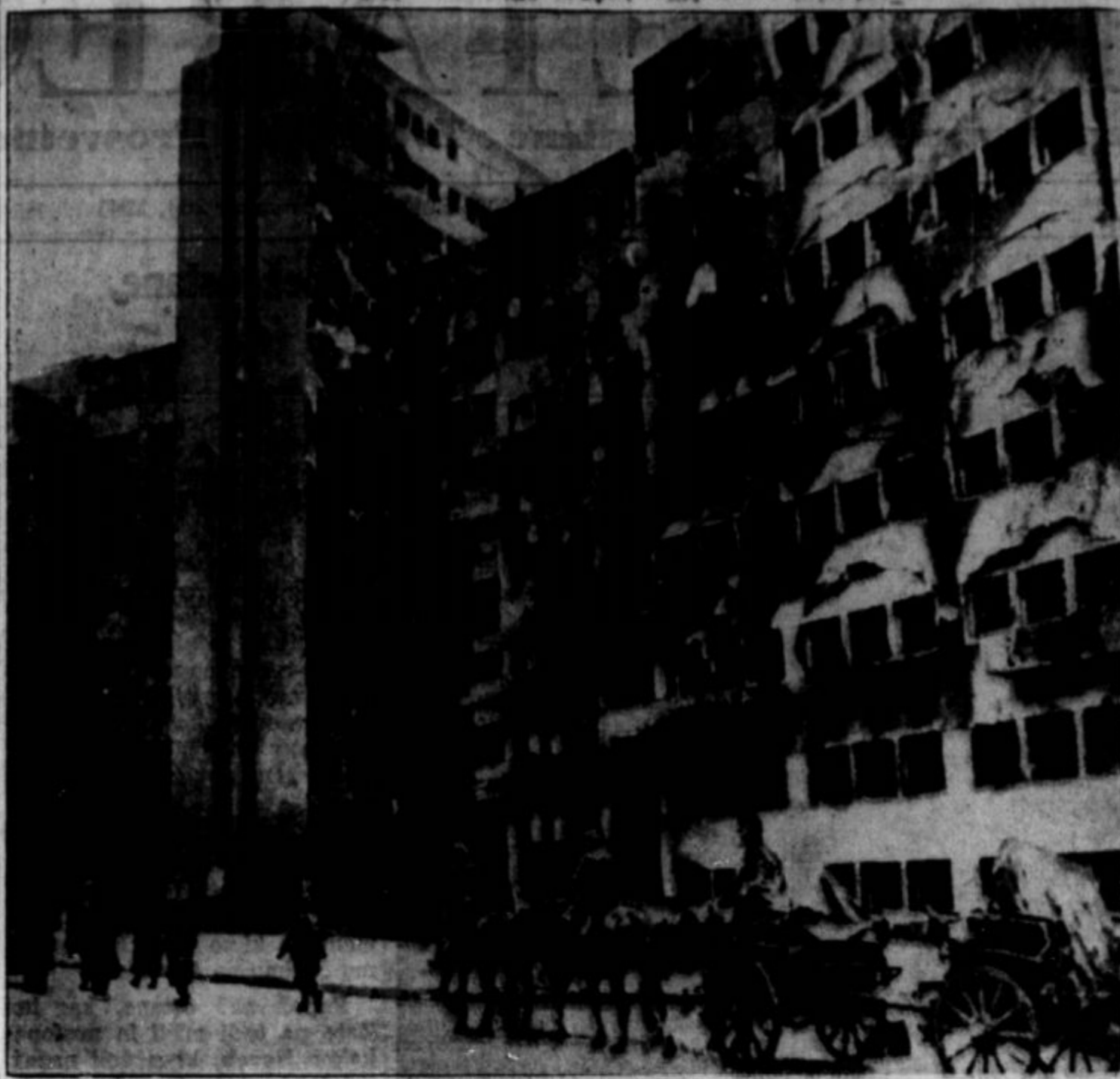
Tak je položaj, v kakršnem so zastopniki slovenskih organizacij v Zedinjenih državah sklenili osnovati obrambo, rešilno akcijo, ki naj otme smrti obsojen narod!

Bomo kos nalogi? Da, ako smo sposobni biti narod.

Prepričanje ni neki predlog, na katerega pristaneš, potem ga pa zavreš in pozabiš. Prepričanje mora obvladati duh in srce. Ne za en dan, temveč za vselej. Če smo na primer enkrat preskusili, da se ob ognju opečemo, potem te skušnje ne zavremo, temveč jo ohranimo kot navodilo za vse življenje. — F. Hall.

V tej meri kot se razvija meščanstvo, t. j. kapital, se razvija tudi proletariat, razred modernih delavcev, ki žive le, dokler imajo delo, in ki imajo delo le, dokler množe s svojim delom kapital. — Karl Marx.

RUSI NE PUŠČAJO NEMCEM, NIKAKIH VREDNOT



Nemci imajo v prodiranju na ruska zemljišča prilžno srečo, toda ne toliko, da se jim bi izplačalo. Na prvi sliki je ulica v Kharokvu, ki so ga zasedli nacisti. So rjetski vojniki so ob svojem umiku zapustili Nemcem samo golo zidovje, a večina so tudi zidovje porušili.

Akcija za v pomoč Sloveniji in
Jugoslaviji, da se ju otme iz
podjarmljenja Nemčije in ItalijePOROČILO IN ZAPISNIK O KONFERENCI ZASTOPNIKOV, KI SE JE
VRŠILA 15. NOVEMBRA 1941 V CHICAGU, NJENI SKLEPI IN
RESOLUCIJA O NALOGAH ZA DELO

Na pobudo nasvetov, da naj čimprej prienemo z akcijo v pomoč Sloveniji, je izvršni odsek SNPJ povabil na izredno zborovanje vse slovenske centralizirane organizacije, ki se je vršilo v soboto 15. novembra 1941 v uradu SNPJ.

Sledeči je zapisnik zborovanja:

Zapisnik

Ob desetih dopoldne odpre predsednik Slovenske narodne podporne jednote Vincent Cainkar zborovanje, ki se je vršilo v prostorih glavnega jednotinega urada v Chicagu, pozdravi navzoče zastopnike in zastopnice ter na kratko pove, kakaj je v imenu izvrševalnega odseka svoje organizacije sklical ta sestanek ter nanj povabil vse slovenske podporne organizacije pa politične in kulturne ustanove.

Njegovemu povabilu so se odzvale SNPJ, KSKJ, ZSZ, ABZ, DSD, SZJ in JSZ.

Slovensko narodno podporno jednoto sta zastopala Vincent Cainkar in Ivan Molek; Kranjsko-slovensko - katoliško jednoto Josip Zalar; Ameriško bratsko zvezo Jahko Rogelj; Anton Zbašnik in Frank Vrančič; Zapadno slovensko zvezo Leo Jurjovec st.; Društvo sv. Družine John Vidic; Slovensko žensko zvezo Marie Prislund in Mary Tomažin; Jugoslovansko socialistično zvezo Etbina Kristan in Frank Zaitz.

Za predsednika tega zborovanja je bil soglasno izvoljen Vincent Cainkar, za zapisničarja pa Zvonko A. Novak.

Predsednik Cainkar odpre razpravo in Ivan Molek prečita uvodne misli, ki so bile te:

"Mj smo se danes zbrali kot zastopniki naših organizacij prvič zato, ker trdno verujemo v zmago angleškega, ruskega in ameriškega orožja v tej vojni. Edino ta zmaga more osvoboditi našo staro domovino in vso zasužnjeno Evropo iz nacističnih in fašističnih verig. Ako ne bo te zmage, potem smo mi danes zastopniki tukaj."

Za dosego te zmage in osvoboditve naše stare domovine, meni Molek, da moramo podpirati zunanjo politiko ameriške vlade in njeno pomoč Angliji in Rusiji; če pa to ne pri-

nese kmalu zaželjenega cilja, naj Amerika čim prej vstopi v vojno ter z vsjo silo udari po nacistih, laških fašistih in japonskih banditih.

"Drugič smo se sešli danes," nadaljuje Molek, "ker so nam oficijelni predstavniki Slovencev v starem kraju povedali, da je politična bodočnost Slovenije odvisna od nas, ameriških Slovencev, da moramo mi govoriti namesto njih, ko marajo oni tamkaj molčati. Tako so nam povedali ter nas opozorili, da je prišel čas, ko lahko začnemo politično gibanje stari domovini v prid."

Nato se peča z vprašanjem, koliko more naše politično gibanje pomeniti, ter pride do zaključka, da bo nas navsezadnje vendarle kdo na visokem in odgovornem mestu v Washingtonu poslušal in upošteval. Je precej pesimističen v tem oziru, ali vseeno misli, da lahko pridemo v organizaciji do Roosevelta, do predstavnikov Anglije in Rusije ter jim povemo, kaj bi bilo po naši sodbi najbolje za našo staro domovino.

"In kaj bomo pa povedali tem predstavnikom?" vpraša Molek. "Najprvo jim bomo povedali, da je za bodoči razvoj slovenskega ljudstva v znamenju svobode in demokratične absolutno potrebno, da so Slovenci politično združeni v eni celoti, t. j. da so vsi Slovenci na Primorskem, Koroskem, Štajerskem, Ogrskem, Kranjskem in kjerkoli že avtonomna politična skupina zase; da ne smejo biti več razcepljeni, da niti drobec od njih ne sme biti ločen."

"V tem se vsi strinjamo in zato mislim, da glede tega ni in ne more biti med nami spora. Bodoča svobodna Slovenija mora biti združena — če ne bo, ne bo svobodna."

"Kam pa naj zdaj postavimo politično združeno Slovenijo?" Ob tem vprašanju pridemo do negotovosti in mnenja se bodo prejkone kresala, pravi Molek. Danes še ni nobene jasne slike bodoče demokratične Evrope. Nekaj je slišati o federativni obliki Evrope, raznih pokrajinskih federacijah in celo o balkanski federaciji jih je

nekač čuti. Toda vse to se ni nič gotovega — vse to so še samo iskrice v črni temi, iskrice, ki pomenijo že nekakšno upanje. Gotovo je le to, da si nihče ne želi povratka v staro Evropo in tako ga tudi mi ameriški Slovenci ne želimo svojim bratom v starem kraju v staro Jugoslavijo. Hrvatje, t. j. poštene Hrvatje, — ne Paveličevi tolovaji — ne marajo povratka. S široko avtonomijo v jugoslovanski ali balkanski federaciji bi se morebiti zadovoljili.

"S federacijo te vrste bi se zadovoljili tudi Slovenci, a to pa s pogojem, da ne bodo več podložniki nošenega kralja, ki se lahko čez noč prelevi v diktatorja in zatre z eno potezo peresa vse svobodščine. Če hočemo, Srbi imeti kralja, ga lahko imajo, ali bo naj le kralj Srbov ne pa Slovencev in Hrvatov. V federaciji s širokimi avtonomijami bi se mogoče to dalo urediti."

"Prava politična demokracija je mogoča le v republiki, ki si v njej ljudstvo samo voli upravitelje in v kateri ne more nihče ovreči volje večine. Jaz se dobro zavedam, da ne bi Jugoslavija, kakršna je bila, mogla uspevati, pa naj bi bila že republika ali monarhija angleške oblike, ker je ekonomsko prebiska. Zato je naša želja, da se naj združena Slovenija v bodoče vključi v večjo federacijo, bodisi balkansko, bodisi srednjeevropsko, v kateri bo imela močne ekonomske pogoje in popolno politično pa kulturno (jezikovno) svobodo za svoje notranje potrebe."

"To je stališče SNPJ, katero je bilo sprejeto na zadnji konvenciji. Če tudi druge slovenske organizacije v Ameriki sprejmejo to stališče, potem se bomo lahko zedinili in izvolili odbor, ki bo deloval v tem smislu."

"Naš narodni ali akcijski odbor, ali kakor ga bi že imenovali, bi moral biti popolnoma neodvisen od jugoslovanske vlade v Londonu in njenih predstavnikov v Ameriki. Mi moramo biti v tem oziru svobodni in nihče nam ne sme vezati rok. Edino na ta način more biti naša akcija demokratična in nekaj vredna. Razume-

se, da v zadevah, ki nas ne bodo kompromitirale, lahko nastopamo skupno s predstavniki jugoslovanske vlade in jim pomagamo."

"Če se bomo aporazumeli v teh glavnih točkah, lahko sestavimo v tem smislu kratko deklaracijo ali izjavo, ki bo naš program ali kazipot našega dela."

Predsednik Cainkar odpre razpravo po teh Molkovih navedbah in John Vidic se prvi oglašuje k besedi ter pravi, da se popolnoma strinja z našim prizadevanjem, ki stremi za tem, da se ameriški Slovenci združimo v eno politično gibanje, v katerem naj delujemo v slovi ramo ob rami za blagor in pravice naših ljudi onkraj morja. Sicer ne pozna Slovenije v starem kraju, pravi, ker je bil rojen v tej deželi, ali navzlic temu mu še bije srce tudi za deželo, iz katere so prišli njegovi stari semkaj.

Nato povzame besedo Etbina Kristan ter pravi, da iskreno pozdravlja enotno politično akcijo stari domovini v prid, ker čuti njeno potrebo. Pozdravlja je pomožno akcijo, ko se je ustanovila, ali politična se mu zdi stokrat važnejša. Vsa Evropa je zasužnjena, pravi, ali vsa Evropa ima tudi svoje zastopnike izven sebe, da morejo govoriti zanjo. Slovenci so tamkaj v sužnosti, pa ne morejo govoriti; zato moramo mi, ki smo izven njihne podjarmljene zemlje in svobodni, govoriti zanje.

Ta politična akcija je pa potrebna tudi zato, ker se boj v tej vojni bojuje za nekaj silnega in pomembnega. V njem ne gre za Hitlerja, nego za to, da se ustvari podlaga svobodnih ljudi. Napredne ideje napredujejo po vsem svetu. Anglija lordov je mrtva. Poraja se Anglija delavstva. Demokracija je res vprašanje sedanje vojne in demokracija mora biti podlaga tudi našemu gibanju. To organizacija bodi naš narodni parlament, v katerem naj imajo vsi njegovi člani besedo za ustvarjanje skupnega cilja. Nasprotstva v nazorih je treba djeti na stran in v skupni iskrenosti stremeti za skupnim ciljem."

Kakšne naloge čakajo to gibanje? Mnogotere in težke. Treba mu bo zdravit naše ljudi širom po Ameriki ter jih pridobiti za sodelovanje v našem gibanju. Informirati bomo morali javnost te dežele o svojih ciljih, kar pa ni tako lahka stvar, kakor bi si kdo mislil, ker je Amerikanec v tem pogledu sila brezbričen in neveden. Treba bo iskati stike z vsemi organizacijami, ki imajo enako podlago in enake namene: vse te bo treba pridobiti tudi za morebitno sodelovanje. Nekaj istinega bomo morali poskušati tudi pri drugih narodnih elementih, meni govornik Kristan, in predvsem bomo morali gledati na to, da predložimo svoje zahteve zvezni vladi v Washingtonu."

Slovenija naj postane del nove, preorojene Jugoslavije, nadaljuje Etbina Kristan. Pridobitve Bolgarije bi sprožila vprašanje Macedonije, ki ga tako radi zatajujejo oficijelni jugoslovanski krogi, a se nikakor ne da odpraviti z zatajevanjem. Macedonci so Slovani in po svoji govorici zelo blizu našemu jeziku. Če hočemo pravo podlago trajnemu miru, se morajo rešiti tudi taka vprašanja. Vsi južni Slovani bi bili lahko združeni v jugoslovanski federaciji, a srednjeevropska federacija se pa zdi govorniku nemogoča takoj po vojni. Ozemlja vseh današnjih diktatur bodo morala zasesti demokratične države. Cilj združene Evrope bo dosežen šele potem, ko bo cela Evropa demokratizirana, in v deželah, kakor so n. pr. Nemčija, Italija, Madžarska itd., bo treba največ delovati v tem oziru."

Niti ene dežele ni v Evropi, ki bi ustrezala vsem ekonomskim potrebam. Nobena ne more stati na svojih lastnih nogah. In to bo prisililo Evropo k združenju. Združitev, kakršna je v Ameriki, pa se mu vidi nemogoča v Evropi, ker se je ta razvijala stoletja in stoletja. Tam bo treba prenesti nove ideje na stara debla. Ali tudi združitev Evrope še ne bo zadostovalo, nego Kristan varuje, da pride naposled še do demokra-

tične združitve vsega sveta. To vse je treba upoštevati, če se hočemo pravilno lotiti dela v tem važnem in potrebnem gibanju, pravi govornik. Treba bo agitacije, stikov s sličnimi organizacijami in naprednimi elementi, treba informacije in zveze z zvezno vlado v Washingtonu. Treba bo moči, treba denarja."

Zgodovina t. ka na naša vrata, Jugoslovanska vlada se lahko govori. Ali vprašanje je, koliko se z njo strinja jugoslovansko ljudstvo. To ne govori skozi njena usta. Toda ono se, da ne more govoriti. Zato pa moramo govoriti mi zanj, za ključni Etbina Kristan svoje besede.

Anton Zbašnik poprime besedo ter reče, da se strinja z izvajanjem Etbina Kristana in Ivana Molka. Treba je združiti vse slovenske zemlje v okviru federativne Jugoslavije, pravi in zdi se mu, da ni ta konferenca dovolj reprezentativna. Zato bi bilo dobro, meni, če bi bila širša in obsežnejša. Navestuje in priporoča, naj bi se zbrali glavni odborniki vseh naših podpornih organizacij in vsi naši intelektuali na skupno zborovanje ali konferenco, ki naj bi bila naš narodni parlament. Ker gre za srečno bodočnost našega ljudstva, misli, da ne bo odpora pri naših podpornih organizacijah. Ta naš narodni parlament naj se vrši takoj po Novem letu ali pa še prej, če je to mogoče."

Josip Zalar odobrava Zbašnikovo priporočilo za narodni parlament, se v polni meri ujemata z idejo erotnega političnega gibanja med ameriški Slovenci za pravico in blaginjo stare domovine in je za to, da se naj naša Slovenija vključi v prerajeno, novo Jugoslavijo. Nadalje se izreče tudi za to, da se naj vrši tisto narodno zborovanje takoj po skupnem sestanku glavnih odborov vseh naših podpornih organizacij, na katerem se ima rešiti vprašanje vojne klavzule v članskih certifikatih."

Janko Rogelj pravi, da se strinja z Zbašnikovimi priporočili.

Marie Prislund govori enotnemu političnemu gibanju v prilog ter izrazi upanje, da bo njena organizacija podpirala vso to našo akcijo zlasti še zato, ker trpijo ob sedanjih razmerah v domovini ženske in posebno pa še otroci.

Kristan poudarja nato, da se morajo tudi naše ženske v velikem številu udeleževati tega važnega gibanja ter sodelovati v njem, ker gre tudi za žensko vprašanje. V novi Jugoslaviji naj bo imela ženska vso politično enakopravnost z moškim."

Nato je bilo sproženo vprašanje, kdo se naj poleg glavnih odbornikov vseh naših podpornih organizacij še udeleži skupnega zborovanja tega političnega gibanja, oziroma kdo se naj še povabi nanj. In vnela se je o tem živahna razprava, v katero so posegli Anton Zbašnik, Etbina Kristan, glavni tajnik SNPJ Vider, Louis Beniger, Vincent Cainkar, Ivan Molek, Frank Zaitz in John Vidic.

Po tej debati predloži Anton Zbašnik sledeči predlog:

Skupno zborovanje glavnih odborov naših podpornih organizacij naj se vrši dne 12. februarja 1942 v Chicagu, da se vse podporne organizacije spoznamo glede vojne klavzule v članskih certifikatih in se rešijo še morebitni drugi skupni problemi teh organizacij. Po končanju te skupne konferenice naj se vrši občni zbor slovenskega naroda, na katerega se naj povabijo tudi vse centralizirane politične in kulturne organizacije s pravico do dveh delegatov vsaka, potem zastopniki naših časopisov, naši pisatelji in eventualno drugi intelektualci."

Predlog je bil soglasno sprejet.

Frank Zaitz soglašal s sklicanjem skupnega shoda. Vsa propaganda gre sedaj skozi jugoslovansko vlado v Washingtonu, Londonu itd. Ti ljudje se ne bodo radi umaknili. Zamudili smo že dokaj, kar nam bo težko dohiteti. Vodilni činitelji iščejo le našega zaledja. Tako tudi Snojev predlog. Boji se, da nastane zastran tega morda kak nesporazum in ka-

(Nadaljevanje na 5. strani)

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTICNE ITALIJE

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje.)

"Samo besedico recite in vsi kafoni bodo vstali kot en mož!" je odgovoril Berardo.

"Ne, ne! Za to ne gre," je dejal don Circostanza prestrašen. "Gre se za usodnejšo stvar... Tu imate tri plačilne vrečke, ki sem jih za vas pripravil... Za vsakega po enega dogovorjeno mezdo."

Res so na mizi ležale tri plačilne vrečke.

"Vse je bilo pripravljeno, kakor je bilo dogovorjeno, niti centesimo ni manjkalo. To mi menda vendar verjamate?"

"Verjamejo," smo vsi trije odgovorili. "Nato je zopet vsakemu segel v roko in nas vnovič objel. (Čemu bi mu ne verjeli? Komu pa naj verjamejo, če ne njemu?)

Nato je ljudski prijatelj znova povzel:

"Prav davi sem prejel novo delovno pogodbo za poljske delavce v naši provinci... to je bil zame strašen udarec... Bežite!"

Vzel sem časnik, ki mi ga je ponudil don Circostanza, in prebral iz njega nekaj z rdečim svinčnikom podčrtanih mest:

"Mezda poljskim delavcem prve kategorije (moški od 19. do 60. let) se zniža za 40 odstotkov."

Tako znižana mezda se pri mladostnih, ki jim je 17 do 18 let (druga kategorija), zniža še za 20 odstotkov, pri ženah in otrokih (tretja kategorija) pa za 45 odstotkov."

"Ali ni to strašno? Povejte."

ali ni to grozno?" me je prekinil ljudski prijatelj.

Bral sem dalje: "Poljska melioracijska in zemljiška dela, nanašanje in presajanje vinogradov, olivnih nasadov in sadovnjakov, napravljanje greznic, napolnjevanje, čiščenje, kopanje jarkov, trebljenje gozdov, zidanje cest itd. spadajo pod posebno človeško; vse to spada v rubriko zaslužnih del, ki se jim po gornji določbi mezda zniža. To znižanje pa ne sme presežati 25 odstotkov."

"Ali ni to neverjetno? Kaj se le vriva zakon med gospoda in hlapca? ... Kje pa je potem naša svoboda? ..."

"Saj so tamle naše tri vrečke... Vzamemo jih in vse bo v redu."

Berardo je hotel svojo kar spraviti. Toda oni ga je zadržal.

"Kaj? ... je začel kričati in izpremenil glas in obraz. "Silo in v moji hiši? ... V moji hiši? ..."

"To ni sila," sem dejal. "Za dogovorjeno plačilo smo opravili dogovorjeno delo. Tu ni prav nič težko, napraviti račun..."

"In zakon?" je kričal ljudski prijatelj. "Kje pa je potem zakon? ... Kaj ne veste, kaj čaka tistega, ki se zoper zakon pregreši? Vi ste ignoranti, vi tega ne veste, toda jaz vem... Radi vas ne maram na galeje... Zakon je zakon in treba ga je spoštovati."

"Mojzesova zapoved pravi: ne kradi!" sem dejal.

"Danes ne vlada Mojzes, ne"

go Mussolini," je odgovoril don Circostanza... "Nisem za to tu, da bi prelomil zakon... Če se nočete na lep način sporazumeti, mi preostane samo še karabinieri."

Don Circostanza je bil strahno razburjen. Jezno je begal po sobi in bliskal z očmi.

"Teža nisem nikoli od vas pričakoval," je razgrajal, "po vsem, kar sem vam dobrega napravil... Vse svoje življenje sem žrtvoval za ljudstvo... Kaj pa še hočete? Ali hočete, da propadem?... Zakaj me hočete uničiti? Kar odkrito mi povejte, zakaj me hočete uničiti? ..."

Končno se je pomiril, stopil k pisalni mizi, vzela Berardovo vrečko in potegnil iz nje 85 lir. Nato je vzela kos papirja in svinčnik in pričel računati:

"Po zakonu moramo 40 odstotkov odtrgati... Znaša 34 lir... Ostane 51 lir... Od tega zneska moramo po zakonu za zaslužna dela odtrgati 25 odstotkov... Znaša 13 lir... Ostane Berardu 38 lir... Ljubi, preljubi Berardo, prav žal mi je, toda krivji so fašisti."

Nato je vzela don Circostanza svojo vrečko in potegnil iz nje 78 lir. Zopet je začel računati: "Po zakonu odtrgajmo najprej 40 odstotkov... Znaša 32 lir... Ostane 46 lir... Sedaj odtrgajmo še 25 odstotkov... Znaša 12 lir... Ostane 34 lir..."

Isti manever je ponovil tudi s Scarponovo vrečko.

V navalu radodarnosti je poklical don Circostanza nato deklino in nam ponudil vina.

Bili smo dovolj neumni, da smo ga pili.

Isti predpoldan je poklicala donna Zizzola Baldovina Sciarappa in njegovo ženo v mesto. Baldovino je našel od dona košček zemlje in je nekaj dni prej plačal najemnino. Toda doni Zizzoli to ni zadostovalo, ker je Baldovinova žena prejšnje leto poleg zneska prinesla za darilo še štiri in dvajset jajc, in dona Zizzola je po običajnem pravu menila, da mora tudi v bodoče vsako leto poleg zneska za najemnino dobiti še štiri in dvajset jajc.

Tik pri hišnih vratih ljudskega prijatelja smo srečali Baldovino Sciarappa, ki je svojo ženo sredi ceste do krvi pretepel. Bila sta pravkar pri donni Zizzoli in sta končno bila primorana, da sta po običajnem pravu priznala darilo štiri in dvajsetih jajc za dodatek k najemnini... Darilo, si je prvotno izmislil Baldovino, toda žena ga je prinesla tja, pri čemer pa ni izrecno rekla, da gre samo za enkratno in posebno darilo... Torej je bila v bistvu njena krivda. Odslej naprej bo donna Zizzola imela pravico zahtevati za letos, za naslednje leto, za vsa naslednja leta do Baldovine smrti, in po njegovi smrti do sinove smrti štiri in dvajset jajc kot dodatek k najemnini. Eno nam je postalo pologoma jasno: vsak dan so izhajali novi zakoni in prid gospodom, med starimi pa so bili samo tisti prepovedani, ki so bili v korist kafonom.

Enkrat običajno pravo ni veljalo in vendar bi bil tako lep običaj, če bi dobili kafoni zmeraj mezdo, ki so se zanjo pogodili, drugi pa je zopet slabo običajno pravo ostalo v veljavi in bil je prav slab običaj, da so postala vsa darila obvezna. Donna Zizzola je imela lesen obroč za merjenje jajc, ki so ji jih podarili najemniki, in stalno je zavrčala vsa tista jajca, ki so smuknila skozi obroč, ker so bila predobna. Povedati pa je treba, da je bil obroč iz časov, ko so kokoši legle precej večja jajca, in zmerom češče se je dogajalo, da je donna Zizzola zavrčala drobna jajca in je zahtevala, naj jih zamenjajo z debeljimi. In kaj so mogli kafoni za to, če niso marale kokoši več leči debelih jajc? ...

V tistih dneh je napravil cerkovnik Teofilo zbirko, da bi povabil dona Abbacchia v Fontamara, kjer bi naj bral mašo. Zbirka je vrgla deset lir, toda don Abbacchio nas je obvestil, da so se maše podražile in da pride samo tedaj, če mu pošljemo še deset lir. Teh deset lir smo z veliko težavo — sold za soldom — zbrali in tako je neko nedeljo predpoldne prišel župnik k maši.

(Dalje prihodnjik.)

Politika prijateljstva, ki se je izplačala



Na vrhni sliki na desni je bivši ameriški poslanik v Mehiki, Josephus Daniels, ki se posavlja od predsednika mehiške republike Avila Camache. Daniels je službo gostil vsled visoke starosti. Vse čas svojega uradovanja je zastopal politiko "sprave in sodelovanja" z Mehiko. Tako je dokaj ugodno učil tudi napeto vprašanje mehiških oljnih polj, ki jih je mehiška vlada zvela ameriškim in angleškim družbam. V Mehiki je Roosevelt enako popularen kakor v svoji deželi. Mehiškanci ga imajo radi zato, ker jim pusti, da svoje notranje ekonomske in politične zadeve rešujejo brez vmešavanja Zedinjenih držav.

K PREŠERNOVEMU JESENSKEMU KONCERTU

Napisal Zvonko A. Novak

O svet, samo svobodo sebi daj, pa nam bo zemlja vsem nebeški raj!

Dne 16. novembra je imel čikaški moški pevski zbor "Francis Prešeren" v veliki dvorani prostozidarskega templja na vogalu 23. ceste in Millard Ave. v Chicagu pod vodstvom svojega učitelja Franka Kubina svoj jesenski koncert z dobro zasnovanim in pestrim vzporedom, ki se je izvajal brez vsakršnih zatikljev, čeprav se ti le preradi pojavijo ob takih prilikah.

Zborov predsednik Frank Japič je ob treh popoldne tisti dan odprl tisto prireditev ter v primernih besedah pozdravil navzoče občinstvo, ki je napolnilo prostrano dvorano do zadnjega sedeža v njej, a je še kakih sto ljudi moralo stati zadaj skozi cel program.

V izvajanju prvih petih točk nastopi prvi Prešernov zbor v celoti ter nam ubrano in čustveno zapoje "Slovensko zemljo" in "Pastirja". V tej zadnji je pel partijo tenorskega sola Frank Prijatelj, baritonskega pa Anton Potočnik. Oba solista sta dobro rešila vsak svojo nalogo in Prijatelj se mi je zdel veliko boljši v izgovarjanju in prednašanju, kakor pa je bil, ko sem ga slišal zadnjič, a bariton Potočnik pa je že takoj v prvih notah pokazal, da se še posebej uri v petju, čeprav je bil njegov glas nekam negotov in plah. Kakor da ga nekaj grabi za grlo, se mi je zdelo, česar pa občinstvo na splošno najbrž ni opazilo, če mi je soditi po burnem ploskanju, ki so ga želi zbor, solista in dirigent Frank Kubina na koncu te pesmi.

Potem je nastopila radijska sopranistka Lorraine Lord, ki je iz prijaznosti sodelovala na tem koncertu ter nam zapela par izbranih angleških pesmi. Ze s prvo pesmijo si je pridobila srce cele dvorane, kar je dokazalo burno odobravanje navzočega poslušalstva. Mladostna pevka je nas tako priklenila nase s svojim svežim, ljubkim in lepim glasom, da smo jo ponovno poklicali na oder. Na klavir jo je spremljal profesor Frank Kubina. V priznanje njenega lepega petja ji je bil poklonjen bogat šopet svežega cvetja.

Zatem je Lorraine Lord še zapela ob spremljevanju Prešernovega zbora Fosterjevo pesem "My Old Kentucky Home" ter z njo napravila zelo prijeten in mogočen vtis na vse poslušalstvo v dvorani.

Polka, ki so nam jo nato zaplesali učenci Von Drakove plesne šole, je bila prav dobro izvajana ter je dokaj prispevala k pestrosti celotnega vzporeda.

Ze nekaj let sem si človek skoro ne bi mogel predstavljati Prešernovega koncerta, ne da bi na njem nastopil njegov kvartet, ki sestaja iz prvega tenorja T. Prelesnika, drugega tenorja Fr. Gradiška, prvega basu J. Sajovca in drugega basu R. Velimeka. Tako seve je

nastopil tudi na tem koncertu ter se izredno dobro odrezal v skupini narodnih popevk. Pravilna, razločna izgovorjava in pa somernost glasov, ki so se prav lepo zlivali v harmonično celoto, to oboje mi je bilo še posebno všeč to pot. Takega zboljšanja mora biti vesel vsak človek če mu je kaj do lepega prepevanja naših narodnih pesmi. Občinstvo je moralo tudi čutili tako. Saj je bilo zelo radodarno s ploskanjem.

Na tem koncertu je gostovala tudi delavsko hrvaško mešana pevsko društvo "Matija Gubec" pod vodstvom svoje učiteljice Ane Hawrylew, pa nam je zelo lepo in brezhibno zapelo nekaj prav lepih hrvaških pesmi. V tem petju se je prav natanko moglo opaziti, da ima ta zbor zares vnete pevске moči in večjo učiteljico. Občinstvo je bilo iz srca hvaležno temu finemu zboru za krasen užitek, ki mu ga je nudil s svojim petjem.

Prizor iz razposajenih dni okoli l. 1890. je bil kaj primeren. Petje, ples, godba in noša, vse to je domala ustrezalo oni dobi, le brki štiri natakarkarjev so bili morda malce pretirani, kar pa je prejšnje hodilo samo paznemu in kritičnemu očesu pa natakarkarjem samim v napoto. Ljudem je vse to močno ugajalo ter jim bilo seve tudi veliko zabavo.

Neločljivi trojčki Josip Fajfar, Anton Krapenc in Josip Gomilar so nam podali "Berach Kuplet" ter s tem spravili v veliki meri celo dvorano v židano voljo. Duhoviti kupleti, ki se opirajo na zdrav humor in niso pretirani, so zaželjeni na odru.

Za nastopom te trojčke nam je Prešernov zbor zapel Prelovčev skladbo "Nageljni rdeči". V tej pesmi je pel partijo baritonskega sola Anton Potočnik že prav dobro, kakor je bil dober tudi zbor sam. Potočnik se je tu že znebil vse negotovnosti in ostali pevci so imeli že docela razgrete glasove.

V isti točki nam zapoje zbor narodno pesem "Večer" z besedilom, ki ga je zložil Anton Udovič. V tej pesmi, v kateri je pel baritonsko partijo Anton Potočnik, sta bila leta in zbor najboljša, kakor se je zdelo meni.

Prešernovci so nato še zapeli Fosterjevo pesem "Oh Suzanna", ki jo je za moški zbor pripravil F. J. Kubina.

V predzadnji točki sta nastopila Frank Prijatelj in njegova žena. Frank je zapel par angleških pesmi v splošno zadovoljnost, a žena ga je spremljala pri tem na klavir, nakar je še sama odigrala dve kaj težki skladbi na klavir. Zdi se mi, da je Frank dober pevec, a njegova žena pa spretna klavirska igralka. Prijatelj bi se dal lahko izuriti v zares finega liričnega tenorista.

K zaključku tega programa so nam podali Von Drakovi učenci in Prešernovci času pri meren patrijotičen prizor, ki je

nudil občinstvu veliko pobude in zabave obenem.

Ta koncert je bil zopet lep uspeh na polju našega kulturnega prizadevanja. Nudil je dosti finega užitka in veliko zabave obenem. Ljudje so se ga udeležili v obilnem številu, ker se pač zavedajo dejstva, da je obstanek takih kulturnih ustanov odvisen v največji meri od njih samih in njihne dobre volje.

Razigranih src se je občinstvo nato domala v polnem številu udeležilo proste zabave in plesa v zgornjih in spodnjih prostorih ter se veselilo tamkaj do pozne noči.

Tudi pisec teh vrstic se je malo potulil med temi veselimi ljudmi. Smojali so se, plesali in peli. Prešerno veselje se je razleknilo vsepovsod po prostorih in s srečnih lic je vsem sijalo vidno zadovoljstvo. Le za spoznanje je liki rahla senca motila tisto veselje skoro neizbežna misel na nesrečo in zasužnjnost naših ljudi onkraj morja, kakor kali oblaček čisto modrino vedrega neba. In natančno tedaj, ko sem se odpravil domov, se mi je izvil iz prsi željan in proseč vzklik: "O svet, samo svobodo sebi daj, pa nam bo zemlja vsem nebeški raj!"

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Na redni seji kluba Naprej št. 11 JSZ v nedeljo 16. novembra je bilo sklenjeno, da se v bodoče klubove seje vrše vsako drugo nedeljo v mesecu namesto tretje nedelje, kot so se vršile doslej. Razlog je, ker imamo v klubu člane, ki bi radi posečali njegove seje, pa jih niso mogli radi tega, ker so aktivni v društvu, ki istotako obdržuje sejo tretjo nedeljo v mesecu, kakor jih je naš klub in to oba dopoldne.

Sprememba datuma klubove seje bi bili mi izvršili že prej, pa je bila dvorana na naš novi datum okupirana od društva št. 119 SSPZ. To društvo se je nedavno združilo z društvom št. 13 SNPJ in s tem smo dobili priložnost vzeti datum drugo nedeljo v mesecu, ki ga je prej ono imelo.

Klubova prihodnja seja bo torej v nedeljo 14. decembra ob 10. dopoldne v društveni dvorani na Boydsvillu, kjer obdržujemo naša zborovanja od ustanovitve kluba. To bo obenem letna seja, na kateri bo treba izvoliti odbor za prihodnje leto. Sedaj imajo priliko vsi člani prihajati na sejo in pomagati pri delu, ki ga vršimo v področju kluba.

Tudi kolektarja smo precej naročili in mislim, da ga bomo še več.

Naš načrt za poset jubilejnega koncerta Zarje v Clevelandu se je nam izjalovil. Bile so razne zapreke, vrh tega še bolezn. Zelo je nam žal. Največja zapreka so bili vozniki — namreč zato, ker jih nismo mogli dobiti. Zapreka je bila tudi to, da premogarji delajo različne šihte in vsled sedanje furije je disciplina med delavci precej stroga.

Nesreča v rovu

Red Lodge Mont. — Dne 7. novembra se je v bližnji Brophy Mine dogodila precejšnja nesreča, ki je zahtevala eno življenje. Rojak Ludwig Mayer je bil potolčen tako zelo, da je šest ur pozneje umrl. Leo Fatur je bil poškodovan in so ga prepeljali v bolnišnico vi Billings. Zlomilo mu je nogo v dveh krajih. Tretji poonesrečenec je John Mayer, brat umrlega Ludvika. Pokojnik je bil član ABZ (prejšanje JSKJ), enako ostala dva pobita rojaka.

K. Erzožnik.

Krompir v obliach

Tudi policija nemške vojne kuhinje bo imela odslej največ vsaj nekaj posla v večjo Hitlerjevo slavo. Kajti Hitlerjeva vojska bo odslej dalje dajala svojim vojakom neoplujen krompir trikrat na teden.

Restavracije delavske službe bodo morale pokoriti sličnim odredbam, ker dela lupljenje krompirja zgubo od 15% njegove vrednosti. Tako je vsaj rečeno v listu "Deutsche Allgemeine Zeitung", ki je objavil to odredbo.

KONCERT SAVE

Chicago, Ill. — Da bo koncert mešanega pevskega zbora Sava nekaj izrednega, to lahko vidite v njenem sporedu, ki je priobčen v tej številki.

Namesto, da bi ga ponavljali se v tem dopisu, vidimo rajše, da pogledate v spored.

V nedeljo 30. novembra ste vabljivi v dvorano SNPJ. Ugajalo vam bo vse in imeli boste par ur duševnega užitka, po koncertu pa se zabavali v veseli družbi.

Program se prične ob 3. popoldne.

Vstopnice v predprodaji so po 40c in pri blagajni pa 50c. Sedaj je še čas, da jih dobite bodisi od pevcev in pevk Save, ali pri članih in članicah kluba št. 1 JSZ, ali pa se oglasite osebno, ali telefonirajte ponje v urad SDC, oziroma v urad Proletarca. Telefonska številka je Rockwell 2864.

Člani kluba so ob tej priliki vabljivi, da se udeležijo seje, ki bo v petek 28. novembra. Na nji bo poročeno tudi o akciji za rešitev slovenskega naroda izpod fašističnega jarma.

V sredo večer (26. nov.) pa se vrši seja članov klubovega odbora.

Naj se povrnemo še nekoliko h koncertu Save. Poleg bogatega glasbenega programa bo predvajana opereta "Ponočnjaki". To je slika iz fantovskega življenja v nekdanjem starem kraju in bo nedvomno še veljala tudi za v bodoče.

Posebnost na tem koncertu bo gostovalka Ann Beniger, izborna sopranistka, ki se je uveljavila že na mnogih odrih.

Zagotavljamo tudi, da bo ves mešan zbor, in pa solisti in solistke zbora, izvršili svojo nalogo najboljšje in zagotavljamo tudi, da bodo udeleženci več kot zadovoljni.

Torej na svidenje v nedeljo 30. novembra v dvorani SNPJ. P. O.

CIO sklenila pridobiti v svoje vrste nadaljnih pet milijonov delavcev

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nje: Ali za Hitlerja, ali proti. Konvencija CIO se je izrekla odločno proti. Lewis pa igra taktiko, ki je v prid Hitlerja, dasi ga brčkone ne mara nič manj kot oni, ki odprto delujejo, da se ga porazi.

CIO ima sijajno bodočnost

Vsi delegati CIO so se zavedali, da je njihno gibanje nastalo največ po Rooseveltovi zaslugi. A ob enem so za Lewisa, ker je bil baš on, ki je najbolj drzno nastopal proti okoreli taktiki AFL.

Naravno, odobrili so Rooseveltovo vnanjo politiko, a ob enem so zahtevali, da se upošteva koristi delavcev in štiti unije kot njihne zastopnice.

Lewis jim je bilo žal. Saj je bil baš on v ospredju in s svojo mogočno osebnostjo ustvaril kar imenujemo danes CIO.

A sedaj pa velja Lewis za nasprotnika tistega "new deala", ki je omogočil, da se je unija UMW obnovila v večjo silo kot je bila kdaj prej in obenem je Lewis s pomočjo Rooseveltovega dvignil gibanje za industrialni unionizem, ki ga je AFL zanemarjala skozi vso svojo zgodovino.

John L. Lewis je bil Rooseveltov prijatelj le toliko časa, da si je opomogel ojačati svojo službo v UMW. Od tedaj dalje pa je Lewis stari individualist in vnet podpornik Rooseveltovih sovražnikov, kajpada na svojo način.

Vseeno, konvencija CIO v Detroitu je pokazala nagnjenje, da lahko napreduje brez Lewisa, in tudi proti Lewisu, ako treba. Gibanju, kateremu je pripomogel v zamah, na tej konvenciji ni pomagal, nego celo podtalno pretel z novo unijsko zvezo. Pa si je s tem več škodil nego koristil. CIO je delavsko, ne Lewisovo gibanje.

JESENSKI KONCERT

socialističnega pevskega zbora

"SAVA"

v nedeljo 30. novembra

ob 3. uri popoldan

V DVORANI S. N. P. J., S. LAWDALE AVE.

Jakob Muha, zborovodja — Mary Muha, pianistka

PROGRAM

I. DEL

ZBOR SAVA:

- a) Slava delavstvu — Iv. pl. Zajc
- b) Škrjanček poje žvrgoli — M. Hubad
- c) Oj zbogom ti planinski svet — J. Aljaž

Tenor solo Ed. Drasler

Poje ANNE BENIGER, sopranistka, na klavir spremlja Jasna Bjankini

- a) Vilia (From the Merry Widow) — Franz Lehar
- b) Mila lunica — V. Vilhar
- c) En šuštar me j' prašov (narodna) — A. Šubelj

ZBOR SAVA:

- a) Nekje v Franciji — E. Adamič
- b) Venček narodnih pesmi — F. Ferjančič

Poje ANNE BENIGER, na klavir spremlja Jasna Bjankini

- a) Ritorna Vincitor (Return Victorious) iz opere "Aida" — Giuseppe Verdi
- b) A Birthday — Huntington Woodman

ZBOR SAVA:

- a) Prezgodnje cvetlice — J. Laharnar
- b) Oj večer je že — J. Zorman
- c) Svarilo — J. Laharnar

Sopran solo Anne Miško, alt Dorothy Sodnik in Elaine Turpin

ODMOR

II. DEL

"Ponočnjaki"

Opereta v enem dejanju. — Spisal DANILO CERAR

O SE BE

- BOSTJAN, premožen kmet.....Anton Garden
- META, njegova žena.....Anne Miško
- MICKA, njuna hči.....Alice Artach
- MIHA, nočni čuvaj.....Johnny Rak

PONOČNJAKI: Ed Drasler, Ernest Drasler, Leo Vider, Joe Turpin, Frank Bizjak, John Sprohar, Frank Vidmar

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Jugoslovanski ministri v Londonu se pogosto oglašajo v radiu in kličejo Srbom, Hrvatom in Slovincem, da naj bodo vztrajni, ker rešitev je blizu. Dne 15. novembra je govoril narodu Jugoslavije premier Dušan Simović skoro eno uro. Koliko ljudi ga je poslušalo? Jako malo. V Jugoslaviji so bili radio aparati redki že pred vojno. Bili so celi okraj, v katerih ni bilo niti enega. Tudi po Slovenskem ga je le malokdo posedoval. Vlada se smatra radio prejemnike za luksuz in tirjala od lastnikov mesečni davek. Na ljubljanski pošti je pisec te novice čital razglas, ki je pozival ljudi naznaniti pristojni oblasti one, ki imajo radio prejemnike, a ne plačujejo davka od njih. Naznanilec je bil za svojo "zvestobo" državi nagradjen s polovico globe, ki jo je moral plačati kršilec. Kdor davka ni zmož, je to naznanil oblasti, ki je vzela njegov radio aparat v svojo skrb. Kajti samo pojasniti, da davka ne moreš plačevati, pa radio ohraniti v hiši — tega oblast ni pustila nikomur. Lahko bi rabil svoj aparat na skrivaj, država pa bi bila ogojčljiva pri davku. Glas ministrov torej ne more do naroda. Ne samo, da ogromna večina nima radio prejemnikov, nego jim je tudi strogo zabranjeno poslušati poročila iz "sovražnih" dežel. Pa tudi ako bi ljudje aparate imeli, bi si dolgih govorov svojih ubežnih ministrv ne upali poslušati. Denuncijantov je nič koliko in vrh tega imajo v takih razmerah tudi stene ušesa.

Glas Naroda z dne 18. novembra oznanja, da Slovensko-amerikanski koledar, ki ga izdaja že 48 let, za drugo leto ne izide. Tako sta ostala samo še dva slovenska koledarja, namreč Ameriški družinski koledar, ki izhaja v založbi Proletarca, in koledar Ave Marije v Lemontu. Glas Naroda pojasnjuje vzroke prenehanja njegovega koledarja med drugim sledeče:

Dasi smo že mnogim pisemno odgovorili, se nam zdi potrebno še javno sporočiti vsem našim naročnikom in prijateljem, da Slovensko-Amerikanski koledar za leto 1942 ne bomo izdali. Pojavilo se je težko, ki se bilo izven naše kontrole, in smo se jim do zadnjega skušali izogniti, kar nam pa nikakor ni uspelo. Poleg tega naj omenimo, da je poslednja leta prodaja koledarja komaj pokrila stroške papirja, ključev, tiska in poštne, resno pa dvomimo da bi jih letos. Če splošno, odkar smo začeli izdajati koledar, je bil naš namen, prodati vsako leto še vsaj polovico naših naročnikov po en iztis. Resnici na ljubo moramo priznati, da zadnjih

deset let nismo imeli te sreče. Vsako leto nam je ostalo precej iztisov. Letos bi pa imeli opravka še z večjo težavo. Koledar v naši tiskarni samo stavimo, tiskat ga pa damo drugam, ker nimamo za tako delo strojev na razpolago. Preračunane stroške bi bili tretjino večji kot so bili dosednji, zaradi splošnega povišanja cen. Izgube pod nobenim pogojem ne moremo utrpeti, ker za pokritje nimamo nobenih virov. Če se bodo prihodnje leto razmere kaj na bolj spreminile, bomo izdali za petdesetletnico boljši in večji koledar, ki bo po vsebini, opremi in čilki nadkrilil vse dosedanje.

Ako bi mogel pokojni Šakser čitati gornje naznanilo, bi mu bilo nedvomno skrajno hudo. Kajti njegov list in njegov koledar je zahajal, kakor pravimo po naše, v skoro vsako slovensko hišo.

Propaganda lahko vzlic dobremu namenu doseže ravno nasprotni učinek. Ko je italijanski kralj praznoval nedavno svoj rojstni dan, so mu k njemu čestitali iz Londona in mu želeli še mnogo let in take reči. Angleži pravijo, da je ta čestitka napravila v Italiji dober vtis. Kar s tem misli je, da je kralja oddaljila od Mussolinija za nadaljnjih par korakov. A v Londonu bi lahko razumeli, da sedanji italijanski kralj ne pomeni nič sedaj, ni ničesar pomenil prej, in ne bo po povratku. Slovence in Hrvate bi še posebno zanimalo, kaj Anglija ponuja poleg takih čestitk Italiji tajno, če kralj in papež vržeta Mussolinija. Dobro bi bilo — in je najnujno potrebno, — da se Slovenci in Hrvati v Ameriki resno organizirajo v namenu, da na merodajnih mestih skupno, odločno branijo zemljo svojih dedov. Tam jo branijo sedaj samo še srbski četniki.

Komunistom se je namera z vseslovenskim kongresom v Ameriki, ki se bi imel pričeti v Pittsburghu 21. novembra, popolnoma ponesrečila. Ljudje se ne puste več ujemati spremiljavajočim se geslom. To so priznali sami v odgovori kongresu. Vse slovenske organizacije so zoper hitlerizem. Vse podpirajo Rooseveltovo vnanjo politiko. Niso pa se prijavile za sodelovanje na tem kongresu. A brez njih kongres ne bi imel pomena. "Morda se časoma še bolj spametujejo, da bomo vedno vedeli, s kom imamo opraviti in na koga se zanašati."

Hrvatski ban Šubišić nastopa na shodih po Zed. državah in govori za obnovo Jugoslavije, avtonomne Hrvatske v nji, in proti Paveliču in njegovim "ustašem", ki pobijajo Srbe in služijo Hitlerju in Mussoliniju. Je tragično. Dva naroda z ena-

NOVI SOVJETSKI POSLANIK V WASHINGTONU



Na sliki na levi je novi sovjetski poslanik v Washingtonu Maksim Litvinov. Moral bi dospeti že sem, a je imel težkoče na potovanju z letali in zamudil še par tednov časa valed tega. Na desni je ameriški poslanik v Moskvi.

kim jezikom, z razlikama le v črkah in veri — pa tolikšen boj in neiskrenost med njima. "Nezavisna Hrvatska Država" — hrvatski fašistični tenik v Pittsburghu, žanje, toda sejati so ji pomagali drugi, tudi Butković in posebno še pri Narodnem Glasniku. Kar so vsejali, jim ni všeč, smejejo pa se "domobranci" in "Neodvisni", ki zanjejo.

"Poglavnik" Pavelič udano igra Mussolinijevega agenta in krvnika hrvatskega naroda. Hrvati so imeli med sabo že mnogo umazanih karakterjev, a bržkone še nikoli toliko zločestega, kakor je on. Ko je Italija "praznovala" 19. obletnico "revolucije črne srca", ji je Pavelič brzojavil sledeče:

"Ob devetnajstletnici pohoda na Rim Vam v imenu vsega hrvatskega naroda najpričnejše čestitam. Hrvatski narod ve in ne bo nikdar pozabil, da je vstaja črnih srca, ki ste Vi prvi dvignili njihovo zastavo, bil znak za protiboljševistično revolucijo. Brez Vas in brez fašistične revolucije bi Italija vrgla in Sredozemlja in uničila središče slavne kulture. Vi ste jo rešili in zato je pomen pohoda na Rim moralna moč za vse narode."

Pametno — morda! — Neki slovenski list poroča: "Ker se ta in ta (odlični rojak), ime tu izpuščamo, ni mogel udeležiti veselice svojega društva, mu je prispeval \$5, in drugi (odlični rojak) \$1 iz istega vzroka. To je bilo v tistem listu na prvi strani. Ta dva odlična sta dobila priznanje. A kaj pa onih štiri sto, ki so se potrudili, zapravili na prireditvi in delali na nji? Njihnih imen ne bo ne na prvi, ne na nobeni drugi strani. — J. P.

Srbobran in Zajedničar sta si v laseh. Prvi je glasilo srbske bratske in drugi pa glasilo vodilne hrvatske bratske podporne organizacije. BRATSKO? Jim, da — na papirju. A zelo pametno storite obe, če si res postanete bratski.

Anton Vičič pravi v tej številki, da je morebiti gnojnica, lei so jo zlivali v času prejšnje svetovne vojne nasprotniki zdravega programa za ureditev balkanskega vprašanja, katerega je propagiralo JRZ, kriva, da se sedaj vodilni faktorji nočejo ogreti za obnovo tiste akcije. Bržkone je. A začela se je vseeno. In tisti, ki bodo pomagali in sodelovali, naj vedo, da bo to delo enako naporno, združeno s sličnimi boji in nihče ne more jamčiti, da bo zmaga na tej strani. Premo je še vedno tam, kjer so VZROKI za krivice in vojne.

Zarja v Clevelandu, ki je praznovala svoj srebrni jubilej na Zahvalni dan, ima mnogo povoda, da se je s hvaležnostjo spominjala na svojo prošlost. Toda komu naj bodo hvaležni oni, ki so se trudili, da so jo ohranili? Mar samemu sebi? Ne. V zadoščenje jim je, da

so uspeli in da njihov zbor živi in prospeva.

Frank Lausche je sicer sijajno zmagal, a nakopal si je s tem sila težko službo. Namreč zato, ker od njega vse sorte ljudje in vse sorte faktorji pričakujejo več kot pa bo zmožel.

Hrvatski listi — namreč oni listi, ki niso za Paveliča in njegove ustaše, so v nekaki defenzivi pred Srbi. Ako je namreč res, kar poročajo iz Berlina, Rima, Ankare, Londona in Berna, koljejo Hrvati Srbe kar na debelo. Srbi v Ameriki to čitajo in besne. V ameriški javnosti pa sejejo take vesti tudi, da je bila Jugoslavija v svoji notranjosti skrajno ignila.

Earl Browder bi se rad rešil iz ječe. Komunisti mu pomagajo s petlicjami in shodi. Browderjevi prijatelji apelirajo na Roosevelta, naj bo milosten, kajti Browder se je po 2. juniju poboljšal in spet deluje tudi v ječi v pomoč vnanji politiki ameriške vlade. A v Washingtonu nič kaj ne verjamejo, da je pametno biti prevljuden z ljudmi, ki se menjajo kakor vreme.

Marshal Field II. je ustanovil v Chicagu nov dnevnik. Imenuje se Chicago Sun. Je oziroma bo jutranji list in ustanovil ga je, da bo tekmoval z bogato Chicago Tribune, ki jo lastuje McCormickova družina. Tribune je zoper Rooseveltovo vnanjo politiko, sovražna njegovemu New Dealu da kaj, je silno strupena napram Angliji, in podpira izolacioniste ter prohitlerjevce. Marshall Field izdaja v New Yorku dnevnik P. M., McCormickova družina in njena žlahta pa New York Daily News, ki ima izmed vseh newyorških dnevnikov največjo naklado. Vse, kar McCormickovi podvzamejo, jim donaja dobiček. Marshall Field pa ima s svojim dnevnikom P. M. v New Yorku okrog milijon dolarjev izgube na leto. Tribune v Chicagu smatra, da tudi njegov novi dnevnik v Chicagu ne bo gospodarsko nič boljše uspeval, čeprav bo zagovarjal Roosevelta in zastopal New Deal. Bržkone Marshall Field glede financ ni vs krbeh. Podedoval je nad dve sto milijonov dolarjev in njegovi čisti dohodki segajo letno v stotisočake vzlic izgubam pri P. M.

Na Milijone Rusov bo lačnih

V nemški vojaški periodični publikaciji "Die Deutsche Wehr" je rečeno, da bo na milijone Rusov stradalo to zimo. List dolži Ruse, češ, da so sami odgovorni za to, ker so uničili živila in požeto žito.

TRIUMF ZBORA ZARJE

In pa še nekaj o prošlih volitvah in takih rečeh.

Cleveland, O. — Slovenska delavska metropola je vzhiče-no pričakovala jubilejnega slavlja 25-letnice soc. pevskega zbora Zarja, ki se je vršilo na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra.

Kot je opažati, naša kultura osobito na glasbenem polju poslednja leta nekako šepa. Tega pa se ne more reči o Zarji. Ob svoji 25-letnici je pokazala, da se dviga, izpopolnjuje in da gre dalje po svoji poti neglede na poteškoče, ki jih ni imela malo. Kot znano, je Zarja odsek soc. kluba št. 27 JSZ in obe ti skupini sodelujeta vzorno v obojestransko korist.

Zarja goji skozi vso dobo svojeje obstanka ne samo slovensko pesem, nego tudi delavsko pesem in širi delavsko zavest. Torej ima visoke smotre in cilje, ki jih je vredno podpirati. Zato je Zarja tudi po vsej pravici zaslužila, da jo je naše občinstvo na tej proslavi tako sijajno nagradilo.

Morda bolj kot kdajkoli prej. Popoldne in zvečer se je njene prireditve udeležilo preko 1.400 ljudi. Mnogo posetnikov je bilo tudi iz vnanjih krajev, na primer iz Detroita, od kjer so se pripeljali z busom, iz Tole-da, Girarda itd.

Zarja si je tega dne spletla venec in dala slovenskemu Clevelandu to kar mu gre. Dokazala je, da metropola slovenskega rodu vztraja na svojem kulturnem polju in bo še dolgo enako energično nadaljevala.

Priznanje zavednim delovnim sodrugom v klubu št. 27. Kar veselje jih je bilo o pazoviti, ko so kar tekmovali, kdo bo več dela izvršil na tej prireditvi. Videli si po koncertu marljivo natakmarje, kuharice in strežajke in druge, ki so pomagali kjerkoli je bilo potrebno. In mar so se utrudili? Kaj še! Lica so jim kar žarela radosti ob uspehu, ki ga je dosegel njihov zbor. Mislil sem si: Ne, ne, dokler bo v metropoli delovala taka skupina, naših socialistov ne bo še konec vzlic opazkam, ki smo jih bili navajeni poslušati. Češ, kje pa ste, koliko vas je, kaj ste že dosegli? Ako ne bi imeli drugega kot soc. pevski zbor Zarjo, bi se lahko že na to ponašali. Pa smo dosegli še mnogo več.

Za vzdržavanje in prospevanje zbora, kakršen je Zarja, je treba mnogo ljudi. Vendar pa se mi v tem primeru zdi vredno omeniti, da ima za Zarjo Leo Poljšak s svojo družino še posebne zasluge. Vemo sicer, da so delovni tudi drugi in bi lahko tu naštel celo vrsto: Jurmanove, Strumbljeve, Johna Krebla, J. Jautcha, Turkmanove, Turkove itd. Ne bi mogel v naglici navesti vseh, ki so delali prej, ali še delajo za Zarjo. Niso zraven zaradi priznanja in časti, nego ker jih ta zbor veseli in delujejo iz prepričanja in iz ljubezni do naše pesmi.

Program, katerega nam je podala Zarja v četrtek 20. novembra, nam je porok, da bo nadaljevala na glasbenem polju in se razvijala. Upam — in sklepam sem, da je uspela s svojo prireditvijo tudi gmotno. Ob 11. zvečer je bilo že vse natpano in delavci ter defavke so imeli polne rok del.

Zarja ima na Zahvalni dan koncert vsako leto. Že tradicija je, da ji uspe, ta pa je bil še posebno triumf.

Iz nekaterih omenb in polemike v dopisih si bi morda kdo predstavljal, da so tukajšnji naši sodrugi igrali pri zadnjih županskih volitvah nekam čudno, dvomljivo vlogo.

Mogoče je kje kdo, ki bi jim kaj takega privoščil. Pa so se dokaj taktno zadržali, upoštevajoč, da se je ta volilni boj vršil za nas v izjemnih okoliščinah. Socialisti so se držali svojih načel in programa. Niti niso tekmovali z demokrati, kdo bo več storil v kampanji za dobroga, res poštenega človeka in tudi socialno čutečega.

Bilo pa bi vzlic temu napačno primerjati ga pokojnemu Eugen V. Debsu. On je bil borec na delavski fronti in bil preganjan ter večkrat v ječi radi tega.

Milan Medvešek je pravilno napisal, ko je dejal, da ni potrebno ravno socialistom nositi "fano" v volilni kampanji, vendar pa kot državljani smejo in lahko store svojo dolžnost, da se z glasovnico izrečejo, za koga volijo. In naravno, ker je bil naš rojak, ki je kandidiral za župana, najboljša izbira izmed vseh, so obakrat oddali svoje glasove zanj.

V vsakem volilnem boju so boji. Drugače bi volitev sploh treba ne bilo. Zato ni nič kaj umešno zapisati, taki in taki smo, pa nas izključite, ako nismo v pravem! Saj se ne gre za izključevanja, ampak vendar le za nekakšno načelnost. Silajna disciplina bi tudi za delavstvo kaj pomenila. Pa če je ni, ni treba iz tega napravljati še slabše kot je. Učili so nas, da se s kompromisi doseže le drobtine. A če bi delavstvo pametno ravnalo, bi bilo ono tisto, ki bi odločevalo, ne samo glasovalo.

Lani smo sklenili tu v Clevelandu na našem zboru, da se JSZ reorganizira. A to menda ni pomenilo, da naj vlečemo vsak v svojo plat. Za nekaj program moramo biti in mi imamo dober program. Saj se ga še celo komunisti drže, čeprav skačejo z ene "linije" na drugo.

Zase sem prepričan, da so pri zadnjih volitvah slovenski delavci v Clevelandu oddali svoje glasove kandidatu, ki izhaja iz njihovega naroda. To so storili tudi naši sodrugi, ne da bi se pri tem pehali čez drn in strn. Slovenskih volilcev v Clevelandu je morda od 15.00 do 20.000. Oni torej pri zadnjih volitvah niso bili odločujoč faktor, nego le zmagovitemu kandidatu pomagali do večje večine.

Jaz bi dal zaslugo za Lausche tovo zmago tukajšnjemu (angleškemu) časopisu. Podpiral ga je jako dobro in brez pridržka, torej stoodstotno. Vrh tega je Lausche kandidiral v primernem času. Saj so ga siliili že prej, pa ni bil tako gotov zmage, kakor je je bil sedaj.

Ko je pred leti tukajšnji dnevnik Press pričeval vzlic podbujevalne članke za Lausche, se je ta pomisljal in kandidaturo odklonil. Sedaj, ko je izvoljen, se zanašamo, da bo on dober župan in služil interesom skupnosti. Upamo, da v njegovi upravi ne bo imel prevelike besede bivši demokratski župan Miller, ki je bil v tej službi najslabši, kar se jih spominjamo. O Franku vemo tudi to, da je samostojen, in če bo to tudi v županski službi, kakor je bil v sodnijski, pa bo imel priliko še dolgo dolgo županovati našemu mestu.

Pika.

Kadar se gre za načela, ne bojte se zamer!

Bevin misli v kratkem vpreči milijon omoženih žensk v delo

Angleški delavski minister Ernest Bevin je naznanil angleškemu ljudstvu oni dan, da se bo moralo podvreči tolikšni vladni prisilnosti, kolikršni se ni še nikoli poprej, če hoče dobiti to vojno, in da bodo ženske igrala pri tem eno večjih vlog.

Tudi je namignil, da misli vlada izvajati še vse večjo kontrolo nad vojnim prizadevanjem in da je pač veliko bolje, če se trpi samo začasno, kakor pa da se pride v trajno sužnost pod nacije.

Anglija ne more v sledečem letu poslušati besed "To se ne da storiti", ker bi to morebiti pomenilo poraz, je dejal nadalje. Angleži si ne smejo preve beliti glave radi dobičkov in mezd, je še dodal.

Napovedovaje izpremembe v reševanju nadležnega vprašanja človeške sile, ki bo morda eno najspornejših, kar jih bo groženih v parlamentu v kratkem, je Bevin naznanil tudi tole: "Dobiti hočem najmanj en milijon omoženih žensk, ki bodo vprežene v delo po cel dan ali pa le deloma."

Bevin hoče omožene ženske za delo po orožarnah, obrtih, pisarnah in trgovskih podjetjih, da nadomesti z njimi mlade, preemestljive ženske, ki se bodo lahko zaposlile drugod.

Javni in zasebni dolg znaša nad 167 milijonov

Vladni oddelek za trgovino je naznanil, da je znašal javni in zasebni dolg v Združenih državah ameriških dne 31. decembra, 1940, nič manj kot 167 milijonov in 300 milijonov dolarjev. Čista zadolženost za vsako osebo je znašala tisto leto \$1,263 v primeri z viskomo l. 1930., ko je znašala \$1,406, in z najnižjo za dobo 1929-40, ko je prišlo na vsako osebo \$1,184.

Zasebni dolg je v 1940 bolj narastel kakor pa javni, to pa v obojem — v dolarskem znesku in odstotkih.

Nacijska obramba na kontinentu

Necenzurirana poročila iz Francije se ne strinjajo s Hitlerjevim bahanjem, ko pravi, da je bila nemška obramba po francoskih obrežnih krajih dokaj oslabljena. Letala, pilotje, talno moštvo, protiletalske baterije in njihna moštva, vse to je odpeljano za službovanje na Ruskem. Vrh tega so Nemci poslali veliko število prvovrstnih čet deloma na Rusko, deloma na Norveško, Holandsko in v Belgijo, kjer niso obrežni kraji tako dobro utrjeni kakor v Franciji. Sedaj je po najboljših ocenah kakih 250.000 mož v francoskih obrežnih posadkah. Med njimi je veliko število rezervistov. Večina izvedencev pa misli, da je to zadosti močna sila za zavrnitev vpadne vojske, ki bi jo zmogla Anglija sedaj.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI

PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina pristrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

The Captive Mine Affair

A labor paper of long standing, the Cleveland Citizen, edited by a veteran member of the International Typographical Union, runs a big headline across the top of its front page, as follows: Lewis's Attitude Endangers Labor.

It says, "John L. Lewis stands today as the greatest threat in organized labor's history to its peaceful long-term gains. This was the opinion of labor union members, both CIO and AFL, in this city today."

While there are many exceptions, it is likely that the above epitomizes the opinion of organized labor and of the sincere friends of labor pretty well.

The Capital Times, of Madison, which is not a labor paper but has always been eminently fair and favorable to labor, asks, "Why did he choose the present as the time to fight out this issue? Why did he refrain from fighting it out in earlier days when the defense program of the country was not at stake?"

It believes, as many other do, that Lewis ambition and his hatred of Roosevelt are at the bottom of the matter, rather than any particular need of fighting out the question at issue now.

The union should have the union shop. If the steel magnates were "sold" on the subject of unionism, as employers in England are, they would unhesitatingly have granted the union shop, and the controversy would be over. Like many other employers in this country, they are not up to date in their thinking. This country—cocky as it is about its progressiveness—is far behind England in some respects—and that is one of them.

Furthermore, the hard-boiled attitude of some employers is the very thing which causes some unions to put hard-boiled men, instead of labor statesmen, at their head.

The danger in the captive mine affair is that it will lead congress to pass anti-labor legislation.

The situation is pie for all anti-labor members of congress. They have been making themselves conspicuous. They are ready to cash in on the captive mine controversy by passing laws which will hamstring all labor unions.

That's the danger.

Strikes are unfortunate at any time. Whenever employers generally become as well "sold" on the need of unionization and collective bargaining as those of England, it should be possible to get along without strikes, and settle all controversies by mediation. That time has not yet arrived, but strikes in industries which affect defense are unwise in this emergency. A small gain might bring a far greater loss.

—Milwaukee Post.

THE MARCH OF LABOR

Illustration with text: THE LOSS DUE TO DEATH AND INJURIES RESULTING FROM INDUSTRIAL ACCIDENTS IN 1940 WAS ENOUGH TO BUILD 50,000 FIGHTER PLANES OR 160,000 LIGHT TANKS. A.F.L. UNIONS IN THE NEW YORK AREA ARE ASKING FOR A WAGE RAISE IN NEWSPAPER ADS ADDRESSED TO THEIR EMPLOYERS. THE UNIONISTS ARE POST OFFICE EMPLOYEES, AND THEIR EMPLOYERS ARE THE 180,000,000 AMERICANS. OF THE 27,000,000 SCHOOL CHILDREN IN THE COUNTRY MORE THAN 4,000,000 RECEIVED FREE LUNCHES DURING THE CURRENT FISCAL YEAR. ORGANIZED LABOR RIGHTS TO KEEP CHILDREN AT SCHOOL AND MEN AT WORK - YOU CAN HELP BY BUYING UNION LABEL PRODUCTS. THIS IS THE UNION LABEL IDENTIFYING UNION-MADE WETS.

SAVA NOTES

By SAVANKA Sava's Concert—November 30th

Nothing like Zinka Milanov in "Aida" are we able to offer, and no great emotional drama will be performed on our concert stage November 30th at SNPJ Auditorium. However, we will be able to offer a pure and simple musical playlet, "Ponočnjaki", that will fully entertain you with its many catchy tunes and humorous situations.

Ann Beniger, who has become a favorite for her beautiful soprano voice and charming personality, will sing "Vilja" from the "Merry Widow" by Franz Lehár, "Ritorna Vincitor" from the opera "Aida" by Verdi, as well as dearly beloved, old Slovene folk songs, "En šuštar me j' prašoy", arranged by our well-known, popular Anton Shubel, and "Mila Lunica" by Vilhar. Jasna Bjankini, the accomplished and masterly pianist, will accompany Ann Beniger.

The choral selections have been made with discriminating choice and the chorus is prepared to render them beautifully. Your enjoyment will be our reward for our untiring devotion to the Slovene Song.

The strength of our endeavors lies in the belief that we are extending a happy diversion to all who hear our song, as well as creating a happy diversion to all who participate. We are keenly anticipating your attendance.

The Education Bureau of JSF held its regional conference in Waukegan Nov. 9th, at which meeting cultural and educational problems were discussed among various other topics of the day. Choral groups and their activities and requirements came under this category, and various ways and means of instilling interest and enthusiasm among such groups were imparted. Comrade Puncer gave a very interesting and precise discourse on this subject, bringing forth many problems, views and causes of the present lethargy in the Slovene Cultural fields, especially in the dramatic. There was heard at this well represented meeting much talk, both in the serious and humorous strains, of what was in the by-gone days: what caused the recession of active work in the dramatic field; what plans should be concerted and carried out for renewed activity and interest. From the many expressions, one felt that there was a prevalent desire for a renewal of stage presentations.

So many used-to-be active members lamented of the "old-age" with—"ja mi se staramo; mladine pa ni". But as I looked around, there was no one disabled, or with grey whiskers and walking cane. It seemed to me that no one present was entitled to claim such an adage—"We're too old." There are many other reasons that cause inactivity and lack of the will to perform, but certainly not old age. Even an old man, and I mean one over 70, will act if he has the joy and the will to do so. The cause is usually in lack of cooperation and friendly spirit, lack of responsive audience, too severe criticism of our critics, or the utter indifference of both to the performances presented on our Slovene stage. The difficulty of American born Slovenes to speak the Slovene language perfectly is a great handicap also, but not too great to overcome. All these causes could be dispelled if there was a will-to-do and the desire to work toward interesting and worthy dramatizations.

Another beginning perhaps could be started with a revival of past performances, having each vicinity—Chicago, Waukegan, Milwaukee—prepare a play, preferably a short one-act, and have a drama festival, something akin to the song festivals the choral groups have each Spring. With the advent of each Fall one locality would be host to the other dramatic groups, so that no group would have to prepare more than one play a year. Such a drama festival would require each locality to be host but once every three years, or as many drama groups participating. A drama festival of this kind would certainly instill the desired interest and act as a stimulant for further and greater activity in the future.

Excuse It, Please

"Com-pan-ee, ten-shun!" bawled the husky drill sergeant to his darling rookie awkward.

"Com-pan-ee, lift up your left leg and hold it straight out in front of you."

By mistake one soldier held up his right leg, which brought it side by side with his neighbor's leg.

"Aw right," screamed the sergeant, when he noticed this. "Who's the wise guy down there holding up both legs?"

CONTROL INFLATION

While rising prices and increased incomes temporarily give a false sense of prosperity, serious inflation leads inevitably to depression and heavy indebtedness.

During the First World War inflation stole away the benefits of wage increases, heavily discounted returns from insurance and other investments and gave fictitious value to properties. Too late we applied price control methods. Wartime inflation ended in business collapse, unemployment, bank failures and a farm debacle that shook the foundations of our economic structure.

Inflation again looms ominously. When the present war in Europe broke out, a sudden wave of speculative buying swept through commodity markets. The average price of twenty-eight basic commodities quickly jumped 20 per cent. There followed a period of calm; prices leveled off. Thus, by the end of August, 1940, the wholesale price index of the Department of Labor was only two per cent above August, 1939.

Under the pressure of British buying and the impetus of our own defense program sharp price rises began in 1941. Limited production capacities, inability to get imports and buying for inventories caused a real shortage which, with speculative markets, has resulted in an upward price curve paralleling 1914-1916.

Price rises have been rapid and general during the present year, and the all-commodity index of the Department of Labor is 22 per cent above prewar figures.

Costs of living are already 7.5 per cent above prewar, 5.6 per cent above last year and—unless controlled—will rise at least another 10 per cent. As living costs rise, income is reduced to the same degree. Voluntary control is not enough. This rise in living costs indicates a trend which our previous experience demonstrated to be disastrous.

There must be control with power to enforce. That power must be made to apply to prices of all commodities. There should be the necessary safeguards together with a limit on the duration of price control.

Wages, like all other forms of income, are not prices but compensation for free human labor. Although price control procedure has been set up by law in every country concerned in the war, only Germany was authorized to control wages at the time this was written.

In a free country compensation for human services must continue to be based on contracts between those concerned—in the case of wages, by means of a contract determined by collective bargaining. But unless we have effective price control the very basis of collective bargaining and business stability will be disrupted by inflation.

Unless we have effective price control, defense will cost us billions more in debts than should be put upon the future and will force us into intolerable depression.—American Federationist.

Geological perspective

The animal species that in the past have been able to maintain their existence for more than two or three million years are relatively few in number. Most of them were comparatively simple types belonging to the less highly organized branches or phyla of the animal kingdom. Many were inhabitants of the sea where environmental conditions were remarkably stable throughout long periods of time. Among placental mammals, the major subdivision of the vertebrates to which man belongs, there is no similar record of longevity. Except under extraordinary conditions of geologic isolation, no species of placental mammal has persisted more than two or three million years. No matter how successful it may have been temporarily in multiplying and spreading over the face of the earth, each has become extinct in a geological brief span of time. Perhaps a half million years might appropriately be taken as average "life" of a species in this group of highly organized and notably complex creatures.

But extinction does not necessarily mean failure; it has frequently indicated the acme of achievement. For example, some of the now extinct three-toed horses and four-toed camels passed on "the torch of progress" to their descendants, the one-toed horses and two-toed camels, and thus gained long-continuing security for their kind.

What, then, does the future hold for mankind? The genus Homo has already existed for three to four hundred thousand years; the species Homo sapiens has about fifty thousand years to its credit. If the average applies, we may expect nearly or quite a half million years more of existence for our kind and then either oblivion at the end of a blind alley or progressive development into some type of descendant better adjusted than we to the total environment factors of the time.

But does the average apply? Most animals tried to gain security for themselves by specializing in adjustment of structure and habit to particular environmental conditions, whereas man is a specialist in the adjustability of structures and habits to a variety of environments. No other vertebrate can live as can he, on Antarctic ice cap, in Amazonian jungle, beneath the surface of the sea or high in the air.

Furthermore, man is the world's foremost specialist in transforming environments to bring them within the range of his powers. Far more efficient than the beaver or the mound-building ant, he drains the swamp, irrigates the desert, tunnels the mountain, bridges the river, digs the canal, conditions the air in home, factory and office.—Kirtley F. Mather in Milwaukee Post.

The Truth, the Whole Truth—He—May I have a little service, please? Waitress—I'm giving you as little as possible.

Save Caballero!

Reports in the press and a telegram to Norman Thomas from leading figures of the Socialist and labor movement of Spain who are now in exile informed us of the arrest by Vichy authorities in France of Francisco Largo Caballero and his secretary, Federica Montseny. They face a tribunal in Limoges which will decide whether or not they shall be delivered to France and certain death.

Refugee Ask Aid

The telegram to Thomas follows: "Informed of arrest of Largo Caballero and Federica Montseny. Implore you to exert your influence with U. S. authorities to ask Vichy government to refuse extradition to France and permit them to leave France. Spanish refugees desire it."

Thomas, as National Chairman of the Socialist Party, immediately got in touch with the U. S. State Department. A. A. Berle, Jr., Assistant Secretary of State replied: "Have already received the information and have taken such steps as were possible."

Recent activities of the State Department, however, casts grave doubts upon its willingness to take any effective steps to rescue these anti-fascist fighters. Recently it granted a Franco Phalangist delegation transit through the United States to attend the celebration of Pizarro's fourth centenary in Lima, Peru. Shortly before this it denied a visa to Gonzales Pena, Socialist Minister of Justice in last Negrin government and chairman of the U. G. T., who is now in exile in Mexico, to bring the greetings of the Spanish workers to the International Labor Conference in New York.—The Call.

Yugoslav Regime in London Excludes Prince Paul From Royalty List

LONDON.—The Yugoslav official gazette published in London disclosed recently that the Government had acted to strike the name of Prince Paul, former Regent, from the constitutional list of members of the royal family, excluding him and his descendants from the dynasty.

The disclosure was published as a change in Article 38 of the ed as a change in Article 38 of the Yugoslav Constitution, dealing with the royal family. Prince Paul was throwing his country toward the Axis line-up, when a pro-democratic leadership turned against the regime and resisted the Nazis.

DOUBTFUL

"Is that fellow a friend of yours?" "Well, he always comes to me to borrow money."

Anti-Semitism

The cry of Hitler, along with that of some of his adde-pated brethren on these shores, continues to be against the Jew as a war-monger. It actually makes us sick to our stomach and brings to mind some of the real war-mongering that individual Jews carried on throughout the years.

It was a Jew by the name of Erlich who declared and waged war against syphilis through the discovery and use of salvarsan. Wasserman, another Jew, had the temerity to pave the way for the continuance of this war against syphilis. Ludwig Traube, still another Jew, war-mongered on heart disease with digitalis. A Jew research worker, Minkowsky, war-mongered on diabetes with insulin. Two other Jews, Spiro and Eiloge, warred on headaches with pyramidon and enthrin.

Mary, a Jewess, gave birth to the greatest war-monger of all time—Christ Jesus, the Prince of Peace, who warred on all wars by sacrificing his life that all humanity may have "Peace on earth and good will toward men."

Others by the thousands can be named who have done their share for humanity as "war-mongers" and we think it is about time that some of our harping crackpots stop to think before they do too much yelping about something on which they have insufficient information. Some of their records cannot even begin to compare with these "war-mongers."—The Cleveland Press.

Literacy

Speaking of illiterates, what about those important personages—some of them lawyers, doctors, business executives, public officials, etc.—who are unable to write their names?

Such a personage dictates a letter to his stenographer. She transcribes it and brings it to him. He reads it over and takes his fountain pen and makes some chicken tracks at the bottom of it. No one can tell what the chicken tracks are intended to mean. The wise stenographer types his name down under the chicken tracks so that the recipient of the letter will know who wrote it.

These men can read but they can't write. Should they be classed as illiterates? There's a problem for the census experts.—Milwaukee Post.

80 Times

The United States is now producing 80 times as much war equipment and ammunition as we were producing in May, 1940, when France fell, Secretary of War Henry L. Stimson said this week.

Nazi Hi-Jackers vs. Capitalist Thieves

We are not quite sure that the "liberal" Philadelphia Record hopes to achieve by publishing the story of Fritz Thyssen, ex-German capitalist. Certainly, however, public reaction should not be one of pity for Thyssen and his fellow exploiters of German workers.

One of the exposures which Thyssen makes is that the Nazi chiefs hi-jacked German capitalists and took possession of the industries which were formerly in other hands. All of which probably is true, but unimportant from the viewpoint of the average German or American worker. For, surely, if workers are to be robbed of the fruits of their toil, they should not be overly concerned about the name of the person who does the robbing.

The main fact in pre-Hitler Germany was that Thyssen owned the means whereby the vast majority of Germans earned their livelihoods... and by that ownership was able to exploit and rob the German working class.

Likewise here in America. The main fact is that the means of life are owned by "a rich man named Morgan" and a few other of his ilk who, by virtue of that ownership, are able to levy tribute from a hundred million Americans.

Frankly, if Mr. Roosevelt, for instance, should grab off Morgan's holdings by hook or crook, we wouldn't advise the American people to become excited about it. What we would suggest in that case is that the American people remember how Morgan got his many millions and the selfish use he was making of them.

To go a step farther, our most ardent hope is that Mr. Roosevelt and the other political representatives of the people WILL SPEEDILY DISPOSSESS AMERICA'S THYSSENS.

We do not mean that F. D. R. should grab the captive coal mines and the steel mills and the other gigantic economic resources merely to augment his own too-great personal holdings. That would merely mean that millions of us had changed economic masters and wouldn't benefit us at all. But if Mr. Roosevelt would be the spearhead of a movement to make the holdings of the Morgans, duPonts, Roosevelts, et al. public property, to be used for the benefit of the American people who contribute their services in the operation of those resources, we'd shout "hurrah" for the rest of our life.

No, we are not interested in what totalitarian hi-jackers do to capitalist thieves and exploiters; let them have their gang fights without us. Our concern is to end the racket which enables owners to exploit workers—by socializing the ownership of the means of production and distribution and by operating industry for the common good at least as democratically as the federal postal system is now being operated.

—Reading Labor Advocate.

FREEDOM OF WORSHIP

By RAYMOND S. HOFSES

Those religious Americans who have raised the issue of freedom of worship in Soviet Russia have set an example which workers generally and Socialists in particular might do well to analyze.

It seems that our religionists are following the all-too-rare policy of sticking to their guns and of holding fast to their issue, regardless of how heavy may be the pressure from outside forces to deflect them from their course.

In no case have I heard or read of the patriotism of those religionists being questioned. Yet, it is a fact that they are taking a stand which may cause the defeat of Adolph Hitler's most stalwart and effective opponent or even force Joe Stalin to return to a policy of active cooperation with his Nazi neighbor.

Despite the urgency of the situation confronting the "democracies," and the dire implications of a Soviet collapse or a Soviet about-face, our apostles of religious freedom staunchly declare against lease-lend aid to the Soviets unless their ideas of religious freedom become a matter of fact and usage in the Soviet Union.

It is as though these ladies and gentlemen here in America were to say—as Lindbergh has said—that between a Godless Russian and a totalitarian Germany, if they must make such a choice, they'll take their chances with the latter. Certainly withholding American aid to the Soviets until religion within the Soviet Union is placed on a satisfactory basis is an action not displeasing to the Nazi foe.

However, having due—and democratic—regard for the opinion of all individuals, I, for one, recognize the right of religious people to insist that our way of life will not be preserved and the defeat of Hitlerism will not be worth the trouble and cost if, in the end, what they consider of primary importance is belittled or sacrificed.

Yes, the advocates of religious freedom are sticking to their guns by making freedom to worship a precondition to their interest in a Nazi defeat.

Would it, then, be out of order for Socialists likewise to staunchly maintain their position?

As a Socialist, I have a very real reason for fearing and opposing Nazism. Under its heel my comrades have been persecuted and their organizations have been crushed. Its racial theories are altogether unacceptable. Its brand of collectivism promises to continue the exploitation and enslavement of workers in the service of a newly-arisen ruling class. It is not the economic freedom that I and my Socialist comrades have been striving to establish.

Nevertheless—and following the example set for us by American advocates of religious freedom first—is it not in order for me to insist upon economic freedom here at home and in the lands of the people America is to help as a pre-condition to the sacrifices necessary to defeat Hitler?

It seems to me that Socialists have at least as much right to hold fast to their standard of freedom as has any other group. It seems logical, too, that Socialists should decline to be the only group that waits and blindly hopes until after the sacrifice of war for assurance that the freedom they are seeking shall not be lost.

The advocates of religious freedom aren't willing to wait or to compromise.

Neither are the advocates of "free capitalism—the freedom to take out of the American defense effort all that the market will bear. They won't wait; they want their now and frankly announce that their interest in defense will vanish if they are limited to a 6 per cent grab.

So what, Socialists? Are the advocates of religious freedom right when they demand their way now as the condition of all out cooperation?

Are the profiteers right when they insist that defense is not worth while unless they have their way—now? And should Socialists accept issued-handed to them by the defenders of a dying economic and social order and forego their demand for the economic freedom which is their issue—now?

Let's keep it official

In the dark days of 1941 irrepressible Parisians are chuckling over the following story:

Six Nazi pilots appear before the Reary Gates and kneel boisterously. St. Peter sizes them up, then asks who they are.

"We are German airmen," says the Nazi with the biggest Iron Cross. "We have been shot down over England. Can we get in?"

Without answering a word the heavenly gatekeeper disappears. Finally he returns, opens up the gate halfway and says: "All right, men! Those two over there may come in!"

"But we are six," say the Germans. "How about the other four?"

"Sorry, boys," answers the Saint. "According to the commune of the German High Command only two pilots were lost over England today. Those two may come in—the other four can go to hell."

Be such a man, and live such a life. That if every man were such as you. And every life a life like yours. This earth would be God's Paradise.—Phillip Brooks.